

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

B 110034.

TAGAJÁNLÁSOK

1945-BEN

KÉZIRATUL

BUDAPEST

1 9 4 5

B110034

TAGAJÁNLÁSOK

1945-ben.

AZ I. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

ZOLNAI GYULA rendes tagot az első osztályba *tiszteleti* tagnak ajánljuk.

Hadd hivatkozzunk ezúttal a tavaly nyomtatásban is megjelent tagajánlásunkra, amelyben bővebben ismertettük és méltattuk ajánlottunknak újabb nyelvtörténeti kutatásait, valamint nagyszabású nyelvművelő munkásságát. Megismételjük azt a megállapításunkat, hogy »a tiszteleti tagság nemcsak egy lelkes tudós nagy érdemeinek lenne méltó jutalmazása, hanem ösztönző értékelését jelentené annak a nyelvművelő kezdeményezésének is, amelyet nyelvi eredetiségünk, műveltségi egyéniségünk biztosítása végett éppen a Magyar Tudományos Akadémia látott szükségesnek megszervezni.«

Zsirai Miklós l. t.
Nagy J. Béla l. t.
Ligeti Lajos l. t.
Sági István l. t.
Bárczi Géza l. t.
Knieszsa István l. t.

Pais Dezső r. t.
Németh Gyula ig. és r. t.
Szinnyei Ferenc r. t.
Viszota Gyula r. t.
Husztai József r. t.
Tamás Lajos l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

LAZICZIUS GYULÁT, a budapesti Tudományegyetem ny. r. tanárát, az első osztály A) alosztályába *rendes* tagnak ajánljuk.

Laziczius Gyulát Akadémiánk 1935-ben választotta meg levelező tagjának. Az azóta eltelt tíz esztendő alatt az önálló műveknek és tanulmányoknak egész sorával

gazdagította az általános nyelvészet, a fonétika és a magyar nyelvészet tudományát.

Önállóan megjelent művei közül kiemeljük a következőket.

Általános nyelvészet I. Alapelvek, módszertani kérdések (Akad. Értek. Ny. Sz. k. XXV, 2, Bp. 1942, 115 l.) c. művében az általános nyelvészethez adja a külföldi szakirodalomban is párját ritkítóan értékes, korszerű szintézisét. Briliáns kritikai készséggel bonckés alá veszi külföldi szakemberek sok pontban vitatható nézeteit, elfogadva belőlük azt, ami elfogadható, hozzá fűzve önálló kutatásain alapuló eredményeit s úgy tárja a tudós olvasó elé az általános nyelvészetről vallott, kristálytiszta rendszerét. E nagyjelentőségű munka II. és III. részének a kézírata is elkészült.

Számos kisebb, de mindenkor a dolgok velejéig ható tanulmánya és cikke után fonetikai kutatásainak is fontos állomására érkezett *Fonétika* c. (Bp. 1944, 256 l., Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadása) könyve kiadásával.

A *Magyar Nyelvtudomány Kézikönyvé*-ben (I, 11. füzet) ő írta meg a *Magyar nyelvjárások*-at (1936, 58 l.). E rendeltetése szerint eredetileg összefoglaló jellegű műben is tömérdek a mondanivalója, korábbi, főleg fonológiai tanulmánya alapján a magyar nyelvjárásokat teljesen új szempontok szerint osztályozza. A magyar nyelvtörténet sokat feszegetett, megnyugtató eredményre nem jutott nagy kérdés-komplexumát teszi kritika tárgyává *Egy nagy pör felújítása* c. tanulmányában (MNyTK. 65, Bp. 1943, 39 l.), amelyben arra keres és talál feleletet, hogyan hangzott a magyar nyelv az Árpád-korban.

Ezenkívül számos kisebb-nagyobb dolgozata, értekezése látott napvilágot a következő folyóiratokban: *Magyar Nyelv*, *Nyelvtudományi Közlemények*, *Archivum Europae Centro-Orientalis*, *Egyetemes Philologiai Közlöny*, *Athenaeum*, *Acta Linguistica*, *Archiv für die gesamte Phonetik*, *Archiv für vergleichende Phonetik*, *Ungarische Jahrbücher*, a londoni és a ghenti nyelvészeti kongresszusok aktái.

Lazicius nagyműveltségű, széles látókörű, erős kritikai érzékű, eredeti gondolkodású kutató, aki nemcsak idehaza foglal el előkelő helyet a tudomány művelői között, hanem a külföldi szakkörök is igen nagyra be-

csülik s ennek látható jeleként az Acta Linguistica és az Archiv für die gesamte Phonetik nemzetközi szerkesztőbizottság tagjai sorába is meghívták.

Mindezek alapján tisztelettel javasoljuk Laziczius Gyulának Akadémiánk rendes tagjául való megválasztását.

Zsirai Miklós l. t.	Németh Gyula r. t.
Alszeghy Zsolt l. t.	Pais Dezső r. t.
Moravcsik Gyula l. t.	Husztai József r. t.
Ligeti Lajos l. t.	Kniezsa István l. t.
Sági István l. t.	Tamás Lajos l. t.
Bárczi Géza l. t.	Gáldi László l. t.

MORAVCSIK GYULÁT, Akadémiánk lev. tagját 1944-ben az I. osztály A) alosztályába *rendes* taggá jelöltük. Ezt a jelölésünket, amely az akkori viszonyok között nem kerülhetett eldöntésre, jelenleg is változatlanul fentartjuk.

Zsirai Miklós l. t.	Láng Nándor t. t.
Szidarovszky János l. t.	Németh Gyula ig. és r. t.
Ligeti Lajos l. t.	Förster Aurél r. t.
Sági István l. t.	Husztai József r. t.
Bárczi Géza l. t.	Pais Dezső r. t.
Kniezsa István l. t.	

Az első osztály A) alosztályának egyik üresedésben levő *rendes* tagsági helyére — multévi javaslatunkat megújítva — ajánljuk **ZSIRAI MIKLÓS** egyetemi ny. r. tanárt, Akadémiánk 1932 óta levelező tagját és Nyelvtudományi Bizottságának előadóját.

Az előző ajánlás részletező adatolással és méltatással kapcsolatban mutatott rá arra, hogy levelező taggá való megválasztása óta **Zsirai** olyan értékes és gazdag tudományos munkásságot fejtett ki, hogy a finn-ugor és az ettől elválaszthatatlan magyar nyelvtudománynak európai viszonylatban is egyik legjelentősebb tényezőjévé, irányítójává emelkedett.

Ebből az időből való munkásságának termékei közül megemlítjük, hogy *Finn-ugor rokonságunk* című művét, mint korunk finn-ugor nyelvészetének magyar nyelven megjelent legnagyobb szabású és legnagyobb hatású al-

kötését (1937) a M. Tud. Akadémia 1940-ben Nagyjutalmával tüntette ki.

A tavalyi ajánlás óta látott napvilágot a vallás- és közoktatásügyi minisztérium támogatásával Akadémiánk kiadásában a Reguly-könyvtár 1. számaként *Osztják hőseinek, Reguly A. és Pápay J. hagyatéka*. I. kötet, XVII. 488 lap. Ebben a kitűnő kiadványban egy pontatlanságot találunk csak, a cím alatt ezt: »Közzéteszi Zsirai Miklós«. A »közzéteszi« szó ugyanis távolról sem felel meg annak az önfeláldozó és sokágú szellemi erőfeszítésnek, amellyel Zsirai a maga tudós egyéniségét ritka szerénységgel teljesen háttérbe szorítva a magyar nyelvtudomány egyik tragikus főhősenek, Reguly Antalnak nagyszerű gyűjtésével kapcsolatos rejtélyeket megfejtette és Pápay József párhuzamos gyűjteményének kíséretében a tudomány számára hozzáférhetővé tette. Ez a műve a *Finn-ugor rokonságunkkal* együtt ékesen szóló cáfolata annak a főképpen bizonyos külföldi körökben egyre jobban lábrakapó felfogásnak, hogy a magyarságnak egyszersmindenkorra le kellene mondanai arról a vezető szerepről, amelyet rokonnépeink és nyelveink tanulmányozása terén nemrég még vitathatatlanul betöltött. Valóban tudományosságunk Zsirai Miklóssal az élén tudja, mi a kötelessége a finn-ugor-sággal szemben és teljesíteni is képes kötelességét, ha a kellő anyagi eszközöket rendelkezésére bocsátják. Ilyen irányú törekvéseink számára kérjük az erkölcsi elismerést Zsirai Miklós rendes taggá való megválasztásával.

Pais Dezső r. t.

Ligeti Lajos l. t.

Pais Dezső r. t.

Sági István l. t.

Melich János ig. és r. t.

Bárczi Géza l. t.

Németh Gyula ig. és r. t.

Knieszsa István l. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Tamás Lajos l. t.

Szidarovszky János l. t.

Nagy J. Béla l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

BEKE ÖDÖN gimnáziumi tanárt az Akadémia I. osztályának A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Ajánlottunk az idősebb magyar nyelvésznemzedék nagyérdemű tagja, aki több mint négy évtizede tartó lelkes munkássága alatt mint anyaggyűjtő, földolgozó, értelmező a magyar, valamint a finn-ugor nyelv- és

néptudomány terén egyaránt, kimagaslót alkotott. Szorosabb értelemben vett magyar nyelvtudományi munkái közül legmaradandóbb becsű a pápavidéki népnyelv monografikus földolgozása és az a tanulmányos cikksorozat, amelyet fáradságos egyéni gyűjtés alapján többnyire néprajzi vonatkozású ritkább tájszavainkról, szó-lásainkról készített.

Beke igazi tudományos súlypontja azonban finn-ugor területre esik. Máiglan nélkülözhetetlen műve a *Finnugor határozás szerkezetek*, a Reguly—Pápay-féle szövegek szótári földolgozásából keletkezett *Északi-osztják szójegyzék*, valamint tüzetes *Cseremis nyelv-tan-a*. Ez utóbbi munka átvezet bennünket Beke leg-sajátosabb kutatóterületére, finn-ugor tudománytörté-neti jelentőségének színterére. Az első világháború ide-jén a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából olyan nyelvi meg népköltészeti anyagot sikerült a hoz-zánk vetődött cseremis hadifoglyok ajkáról lejegyeznie, amely mennyiség és minőség tekintetében egyaránt rit-kítja párját. Sajnos, ennek a nagyértékű gyűjtemény-nek eddig csak egy kis részét tudta külföldi tudományos társaságok áldozatkészségéből ügyel-bajjal kiadni, most tehát meg kell neki adnunk a lehetőséget arra, hogy folytathassa anyaga földolgozását és várva-várt közkinccsé tételét. Még több kötetre rúgó szöveggyűjte-ménye és nagyszabásúnak ígérkező cseremis szótára régóta érzett hiányt pótol és minden bizonnyal díszére válik majd a magyar tudományosságnak.

Sági István l. t.

Laziczus Gyula l. t.

Knieszsa István l. t.

Zsirai Miklós l. t.

Németh Gyula ig. és r. t.

Pais Dezső r. t.

FUCHS (FOKOS) R. DÁVID gimnáziumi igazgatót az Akadémia első osztályának A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Fuchs (Fokos) immár négy évtizedet töltött el a nyelvtudomány áldozatos szolgálatában s bár Külső el- ismerés alig-alig érte, igazságkereső hevülete nem hűlt le: sok mindenért kárpótolta a hivatástudat belső víga- sza és az az elvitathatatlan tény, hogy becsületesen vég- zett munkájának eredményei szemlátomást fölszívódtak egyre fejlődő szaktudományának vérkeringésébe.

Itthon és külföldön megjelent nagyszámú cikke, ta- nulmánya, kiadványa majdnem egytől egyig finn-ugor

nyelvészeti kérdésekkel foglalkozik. Akadnak köztük az egész nyelvesaládra kiterjedők, sőt a finn-ugorság körén túlvezetők (»A figura etymologica«), vannak obi-ugor érdekűek (»A vogul-osztják tárgyas igeragozásról«, »Egy vogul-osztják névutó«, ilyen a Patkanov-féle följegyzések alapján készült »Laut- und Formenlehre der süd-ostjakischen Dialekte), de Fuchs (Fokos) tudományos kutatásainak középpontjában a permi nyelvesoport, különösen a zürjén áll. Ez utóbbi rokonnéphez 1911-ben és 1913-ban tanulmányutat is tett, amelyről gazdag zsákmánnyal tért vissza. Azóta számos zürjén vagy permi kérdést vizsgált meg és rendesen döntött el s »Zürjén népköltészeti mutatóványok«, illetőleg »Zürjén szövegek« címen kétkötetnyi szöveganyagot is sikerült közzé adnia. Bővizű, üdítő forrásai ezek a gyűjtemények az összehasonlító finn-ugor nép- és nyelvtudománynak, könnyű tehát belátnunk, milyen fontos érdekünk az eddig még kiadatlan gyűjteményrészek mielőbbi közzétételének lehetővé tétele: csak az efféle friss anyag gyűjtésétől, földolgozásától, értékesítésétől várhatjuk finn-ugor tanulmányaink föllendülését, a magyarságtudomány korszerű megalapozását és mindennek természetes következményeképpen a nemzetközi tudományos szakörök érdeklődését, megbecsülését.

Mivel eddigi tudományos teljesítményei és munkakészsége alapján Fuchs (Fokos) nyilvánvalóan rászolgált az elismerésre és bizalomra, tisztelettel kérjük az Akadémia tagjává való megválasztását.

Sági István l. t.

Laziczius Gyula l. t.

Knieszsa István l. t.

Zsirai Miklós l. t.

Németh Gyula ig. és r. t.

Pais Dezső r. t.

GYÖRKE JÓZSEF egyetemi magántanárt, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárnokát az Akadémia első osztályának A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Györke József a finn-ugor mondatlan területén kezdte meg tudományos pályáját, majd a készültségének, kutató egyéniségének leginkább megfelelő munkakört fölismerve, minden érdeklődésével az uráli szóképzés és igeragozási rendszer bonyolult kérdései felé fordult. Néhány szerényebb igényű cikk után 1935-ben Tartuban — öt évig az észti egyetem magyar lektoraként működött és a Magyar Tudományos Intézetet is vezette itt —

kiadta »Die Wortbildungslehre des Uralischen. Primäre Bildungssuffixe« c. könyvét, amelynek kezdeményező jelentőségét és pozitív érdemeit a legszigorúbb szakkritika is készségesen elismerte. A szerző nem elégedett meg a kiaknázatlanul szétszóródott korábbi alkalmi egyeztetések összegyűjtésével, kritikai megrostálásával, hanem szorgos kutatásainak meglepő eredményeképpen az elsődleges finn-ugor képzők egész sorának sikerült szamojéd megfelelőit kimutatnia. Bízvást elmondhatjuk, hogy a vizsgálati kör illetően üdvös kibővítésének igen nagy hasznát látjuk mind egyes ősi képzőink korára, történeti viszontagságaira, mind pedig az eredeti szóalkotás-módok elvi kérdéseinek tisztázására irányuló bűvártaiban.

Értékes uráli szófejtéseit, több ritkább magyar képző eredetéről írt cikkeit s a finnségi *le* ige kiegészülései alakjaival foglalkozó szép dolgozatát ezúttal mellőzve általános nyelvészeti szempontból is igen becses három tanulmányát kívánjuk nyomatékosan kiemelni. Az egyikben azt a régi nyelvtudományi vitát dönti el, volt-e a magyarban —*u*—, —*ü*— praeteritum-képző, a másikban a szamojéd igeidő-alakok különösségeit, a frequentatív-duratív és a momentan történésminőségű formák egymástól elütő viselkedésének rejtélyét oldja meg, harmadik tanulmányában pedig jórészt eddig ismeretlen példák vagy figyelemre alig méltatott esetek helyes értelmezése alapján a tö, képző és rag egymáshoz való viszonyát, a grammatikai jelölésmódok és eszközök keletkezését, történeti kialakulását világítja meg. Joggal remélhetjük, hogy ez a finom megfigyelésekben bővelkedő és következtetései logikájával meggyőző tanulmány termékenyítőleg hat további kutatásainkra.

Jeles készütségét ismerve, eddigi tudományos eredményeit nagyrabecsülve és jövőendő munkássága újabb sikereiben bízva melegen ajánljuk Györke József levelező taggá való megválasztását.

Zsirai Lajos l. t.

Németh Gyula ig. és r. t.

Pais Dezső r. t.

Sági István l. t.

Laziczus Gyula l. t.

Kniezsa István l. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk az I. osztály A) alosztályába *levelező* tagul **MARÓT KÁROLY** szegedi egyetemi c. ny. rk. tanárt, a M. Tud. Akadémia Klasszikus Filológiai Bizottságának meghívott tagját.

Marót Károly immár négy évtizede óta folytat gaz-

dag tudományos munkásságot a görög szellemi élet és modern kapcsolatai területén. Magyar és idegen nyelven megjelent dolgozatai oly nagy számúak és olyan széles kört ölelnek fel, hogy ezúttal csak kutatásainak főbb problémáira és munkásságának főbb irányaira mutathatunk rá példaként említve egy-egy kimagaslóbb tanulmányát. Érdeklődésének középpontjában mindig elvi és metodikai kérdések álltak, s kivált etnográfiai, vallástörténeti és műfajtörténeti problémák foglalkoztatták. Modern összehasonlító etnográfiai és vallástörténeti szempontok alkalmazásával vizsgálta a homerosi eposzokat. Idevonatkozó eredményeit a külföldi tudomány is elismeréssel fogadta (Zur religionsgeschichtlichen Wertung Homers, Lund 1924.; Der Eid als Tat, Szeged 1924.). A görög vallástörténetet nemcsak egyes részletkérdések új megvilágítása (Kronos und die Titanen, Bologna, 1932.), hanem a vallástörténeti kutatás elvi és módszertani kérdéseinek megvitatása útján is (Kultus und Mythos, EPhK 61:131—334.) gazdagította. Egyik nagyobb tanulmányában (Refrigerium, Szeged 1937.) egy antik szó, illetve fogalom történetét kíséri nyomon a modern időkig feltárva annak mély vallástörténeti hátterét. Feldolgozta az antik görög irodalmat a Dézsi-féle »Világirodalmi Lexikon«-ban, értékes észrevételeket közölt a görög irodalomtörténeti kutatás mai állásáról, ki-kitért egyes antik görög írók vizsgálatára (így pl. Herodotos prózája, EPhK 67:1—25.) s általános műfajtörténeti problémákkal is foglalkozott. Hiányos lenne e vázlatos kép, ha nem emlitenénk meg, hogy mint a klasszikus tanulmányoknak lelkes művelője, meggyőződéses híve, több értékes tanulmányban fejtegette egyrészt a klasszika-filológiai tanulmányok jelentőségét és mai helyzetét, másrészt az antikvitás eleven erejét s a görög életeszmény értékét és jelentőségét mai modern kultúránk számára.

Meggyőződésünk szerint Marót Károly már régen kiérdemelte az akadémiai tagságban rejlő kitüntetést s Akadémiánk valóban egy buzgó kutató fáradhatatlan, eredményekben gazdag, külföldi szakkörökben is méltányolt munkásságát ismerné el azzal, ha őt levelző tagjai közé választaná.

Husztai József r. t.
Láng Nándor r. t.
Pais Dezső r. t.
Vízota Gyula r. t.

Brisits Frigyes l. t.
Ligeti Lajos l. t.
Moravesik Gyula l. t.
Förster Aurél r. t.

AZ I. OSZTÁLY (B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak **BARTÓK BÉLÁT**, Akadémiánknak 1935 óta levelező tagját, *rendes* tagnak ajánljuk az I. osztály, B) alosztályába.

Immár épp negyven éve, hogy 1905—6-ban Bartók, Kodály Zoltánnal együtt, megkezdte teljes tudományos felkészültséggel a magyar népdalkincs feltárását, amelyet később szlovák, román, arab, török s napjainkban amerikai indián vidékeken végzett gyűjtések követtek. Tudományos népdalgyűjtői munkássága tehát útjelző fontosságú az európai zenetudományban: a Dunaméden s különösen Délkelet-Európa népzeneje elsősorban Bartók kiadványai révén került a mai zenefolklore előterébe. 1937-ben franciául megjelent összefoglaló tanulmánya (Népzénénk és a szomszéd népek zenéje, magyarul már 1934-ben) a külföld számára is tanúságot tett a magyar népzene sugárzóerejéről, vagyis a magyarságot környező népek zenéjére gyakorolt eleven hatásáról. E nagy, szintetikus feladatok megoldása mellett azonban Bartók az analitikus munka állandó továbbépítéséről sem feledkezett meg: Legutóbb magyar népi dallamok új párhuzamaira a messzi Anatóliában bukkant, ezen a magyar szempontból eddig számon sem tartott területen, ami ékes bizonyysága annak, hogy népzénénk ősi gyökereinek feltárása csakis a közel- és távolkeleti népek minél szélesebb körének bevonásával lehetséges.

Mint zeneszerző, Bartók már a század eleje óta a modern zene európai jelentőségű úttörője. Nem téve semmiféle engedményt a közízlés maradiságának, állandóan új, előtte nem is sejtett zenei szépségek felé tör: nevéhez ma már egy minden ízében korunk szelleméből sarjadt s a népi ihletést többnyire csak távolról sejtető zenei formanyelve megteremtése fűződik. Mint a zongorairodalom nagy klasszikusainak szigorú erőben szinte egyedülálló tolmácsolója, klasszikus szigorúságot, tökéletesen lezárt arányokat érvényesít legújabb zongoraszerezményeiben is (Mikrokozmosz); emellett azonban zenekari művei, kórus szerzeményei s más szólóhangszerek számára írott kompozíciói szintén állandó feszültséggé fokozzák az újszerűséghez fűződő sajátos varázst. 1943-ban bemutatott hegedűversenyét a zeneirodalom ma már e műfaj fejlődésében valóságos szintézisnek te-

kinti: Bartók összefoglalja mindazt, — mégpedig saját legszemélyesebb zenei nyelvén — ami lényegeset ezen a hangszeren mondtak. Bach és Beethoven hegedűversenyétől, Brahms on át, egyenes vonal vezet az új Bartók-műhöz.

Az elmondottak alapján jogosnak látszik tehát az a remény, hogy a hazánktól jelenleg távollévő Bartók, mint alkotó művész és mint zenekutató, más, számunkra még ismeretlen, de talán időközben már elkészült jelentős művekkel is jogot tarthat arra, hogy Akadémiánk rendes tagjai közt folytathassa különösen nagyértékű, korszakalkotó munkásságát.

Németh Gyula ig. és r. t.	Ligeti Lajos l. t.
Pais Dezső r. t.	Kniezsa István l. t.
Zsirai Miklós l. t.	Eckhardt Sándor l. t.
Moravcsik Gyula r. t.	Tamás Lajos l. t.

Alulírottak **KODÁLY ZOLTÁN** l. tagot *rendes* tagul ajánljuk az Akadémia I. osztályának B) alosztályába.

Kodály zeneszerzői és zenetudományi működése ma már nemzeti jelentőségében mindenki előtt tisztán áll. Ő volt az, aki népzenei kutatásaival párhuzamosan, az utóromantika és az impresszionizmus fáradt kifejezésformáit a nép ősi zenéjének friss ihletésével váltotta fel s aki, a maga dallamteremtő erejét klasszikus műgonddal értékesítve, a mai magyar zene legnagyobb melódikus tehetségévé emelkedett. Egyszersmind a népzene mélységeiben gyökerező magyarságába tudta olvasztani mindazt, amit Nyugat zenei kultúrájától kapott. »Egyik kezünket — írja egy helyütt — még a kozák-tatár, a votják, cseremisiz fogja, másikat Bach, Palestrina. Feladatunk összehozni a távoli világokat, Európa és Ázsia kultúrája közt híd, összekötő szárazföld lenni.« E hatalmas szintézisre épült Kodály jellegzetes zenei világa, amely a zenei szimbolika terén is új távlatokat nyitó, mélyen személyes művészet. Alkotóerejének töretlen lendületét Balassa és Petőfi-versekre szerzett legújabb kompozíciói, valamint 1942-ben írt és 1944-ben nagy sikerrel bemutatott orgonamiséje bizonyítják.

Egyszersmind pedig az a Kodály, aki 40 év kutatómunkája által, Bartók Bélával együtt legtöbbet tett az igazi magyar népdalkincs megmentésére — 1934 óta Bartókkal együtt szerkeszti Akadémiánk nagy népdalgyűjteményét — az utóbbi évek során valóban nemzetünk

legnagyobb nevelői közé emelkedett. Abból a gondolatból kiindulva, hogy az idegen népek közé ékelt magyarság számára elemi létérdek legnemzetibb tulajdonainak lehetőleg töretlen megóvása, ő, aki zeneszerzői ihletésében is mindenkor hajszálpontosan követte a nyelv természetes ritmusát, egész mozgalommá emelte a jó magyar ejtés ügyét. A magyar zenei közízlés átalakítását is ő munkálja a legnagyobb sikerrel. A zenei műveltség alapjául szolgáló iskolai énektanítás teljes reformját célozzák gyermekkórusai (Bicinia Hungarica, 1937—1942, Iskolai énekgyűjtemény, 1943.), s ama zenei ünnepélyek, amelyeket évről-évre az ország különböző iskolai énekkarainak élén megjelenő Kodály avat igazi üneppé, teljes egységben mutatják e nagy művész és nagy nemzetnevelő korunk gyakorlati szükségéhez oly közel álló s mégis klaszikusan kiegyensúlyozott, nemes egyéniségét.

Németh Gyula ig. és r. t.

Pais Dezső r. t.

Zsirai Miklós l. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Ligeti Lajos l. t.

Knieszsa István l. t.

Eckhardt Sándor l. t.

Tamás Lajos l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Alulírottak megújítjuk ajánlásunkat, amellyel a meg nem tartott 1944. évi nagygyűlés tagválasztásai előkészítéséül az I. osztály B) alosztályába *levelező* tagul ajánlottuk **GALAMB SÁNDORT**, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem irodalomtörténész magántanárját.

Ajánlásunkból tagtársaink szíves emlékezetébe idézzük, hogy Galamb Sándor az irodalomtörténet módszereiről is önállóan gondolkodik; tanulmányainak egy része a magyar líra stíluskérdéseivel foglalkozott: az irodalmi népdal kifejlődésével, a kiegészítés után virágzó líra motívumdivatjával, a modern lírának egyik Petőfire visszavezethető formai sajátosságával.

Érdeklődésének másik területe a magyar novella és rajz; az utóbbinak első fejlődésrajzát neki köszönhetjük, az előbbinek vizsgálata néhány nagy írónk novellatermésének (Vörösmarty, Gyulai) új megállapításokban gazdag méltatására serkentette.

Legbővebb a magyar dráma történetére vonatkozó munkássága. A részlettanulmányok termékeny sora

után *A magyar dráma történetét* írta meg a Bésán-jutalom által jutalmazott pályaműben 1867-től 1896-ig. Erről idéztük Császár Elemér kritikájának megállapítását, amely kettőben emeli Bayer drámatörténeti összefoglalása fölé: színészettörténeti adataiért és a tárgyalt drámáknak színpadi értékeléséért.

Végül utaltunk arra, hogy Galamb szépírópályájának is vannak szép sikerei: a Nemzeti Színház színpadán előadott, önálló vagy megíftott drámái.

Mindezek alapján Galamb Sándort levelező tagnak ajánljuk.

Viszota Gyula r. t.

Husztí József r. t.

Pais Dezső r. t.

Kéky Lajos r. t.

Alszeghy Zsolt l. t.

Brisits Frigyes l. t.

Laziczíus Gyula l. t.

Láng Nándor t. t.

Alulírottak tisztelettel *levelező* tagul ajánljuk az I. osztály B) alosztályába **ILLYÉS GYULÁT**, az író és költőt.

Illyés Gyula korunk irodalmának egyik legelismertebb vezéregyénisége. Erre kettő képesíti: a falu népéből kiemelkedő sajátos költői tehetsége és nagy irodalmi kultúráltsága. Az előbbi szabja meg egész gondolkodását: határozott hivatásvállalását, amellyel a magyar földművesnép lelki és anyagi felszabadítására kötelezte el magát, s amellyel író tollát e lélekkel vállalt életfeladat betöltésére szentelte. Minden idegszála és minden emléke e hivatás irodalmi megvalósítására kényszerítette; költészeteből népének insége, lélektompító életnyomora, keserves küzdelme sívít felénk, a nép szemének tüzeből a keserűségből táplálkozó gyűlölet szikrája csap felénk. Képek sorakoznak gazdag költői változatossággal a lelkébe ivódott népi alakok emlékeiből, nem irodalmi céllal felidézettek, hanem szívéből életrekelők. Maga is nemes elszántsággal és tiszteletreméltó hűséggel vállalja a közibüktartozás tudatát és ezért lírájának legmelegebb termékei a hazatérés átfűtött hangulatában születtek. Költészete hivatásának támogatására szolgál a családjának élete köré épített falukutató tanulmány: *A puszták népe* és tágabb faluéletet bemutató adatgyűjtése: a *Magyarok*. Nem a politikai célzat, hanem az együttérzés és sorsmegértés bensősége emeli ezt a két könyvet a falukutatás divatos termékei fölé; és épp e két mozzanat magyarázza meg, hogy idegenkedik min-

den túlzástól, hangoskodástól. Szubjektív emlékekkel regényessé szövődik e falurajz a *Kora tavasz* két kötetében, ahol a saját életrsorsa átköltésével arra vet világot, hogyan válik a falu fia a falu sorsának társadalmi harcosává.

Nagy irodalmi kultúráltsága elsősorban francia műveltséget jelent, amiről a *Világirodalom kincsházájában* a francia irodalom bemutatásával s itt egyben tolmácsolásával tesz értékes bizonyosságot. A saját poézise is francia hatások alatt indult, de formai újságai hamposan a magyar népi költészet ihlető erejében frissülnek újszerű magyar költői formává. Modern ez a költészet, de az olvasó egyre érzi, hogy valami ősmagyar költőiség üdítő frissesége lüktet benne, mint a tóban a benne fakadó források gyöngyöző bugyborékolása. Irodalmi műveltsége sajátos magyar irodalmisággá nemesedik és épp ebben van igazi irodalmi értéke írásainak.

Mint korunk irodalmának egyik legértékesebb munkását, tisztelettel ajánljuk Akadémiánk I. osztályába.

Husztí József r. t.
Németh Gyula r. t.
Pais Dezső r. t.

Ligetí Lajos l. t.
Zsirai Miklós l. t.
Alszeghy Zsolt l. t.
Laziczíus Gyula l. t.

TURÓCZI-TROSTLER JÓZSEFET az Akadémia I/B osztályába *levelező* tagnak ajánljuk. Színte egy életet tölt ki az a sokoldalú és mindig értékes munkásság, amelynek elismerő érdeméül kérjük, hogy az Akadémia fogadja be tagjai sorába Turóczi-Trostler Józsefet.

Az a munkakör, amelyen Turóczi-Trostler József az irodalomtörténet és tudomány gondolatát szolgálta, széles területen oszlik el. Kiterjed a német-magyar filológia, az összehasonlító irodalomtörténet, a mesekutatás, a szövegkiadás nyújtotta problémákra és az európai eszmeáramlatok magyar sorsának megvilágítására. Biztos tárgyismereteken alakuló tudományos lelkiismerete, széles látókörű tárgylátása, fegyelmezett módszere, mélyen szemlélődő elméjének finom fénye mindig szilárd és megnyugtató eredményekhez vezetik.

Részletezve munkáinak, tanulmányainak irányait, ezeknek egy része bizonyos tárgy történeti motívumok sajátos útját dolgozza fel. Ide tartoznak: Nosce te ipsum,

János pap országa. Fenékkal felfordult világ. Tótágast álló világ. Amit fül nem hallott, a szem meg nem jára. A Fülemlüle és a Bánk bán témátörténete.

Az európai és az antik eszmeáramlatoknak a magyar szellemi életre alakító hatását vizsgálja: Magyarai István: Az országokban való sok romlásoknak okairól. Magyar Cartesiánusok. Keresztény Seneca. Keresztény Herakles. A magyar szellem európaizálódásának első formái. A magyar nyelv felfedezése c. tanulmányaiban. Idetartoznak szövegkiadásai is: Ének a barátságról. A nyúl éneke. Laus Podagrae.

A magyar irodalom önállósodásának, az európai példáknak hozzá hasonló folyamatát figyeli meg e nemű tanulmányaiban: Faludi. A Balassa-versszak eredete. A magyar személyi költészet első képviselője (németül). A magyar történeti próza kezdetei.

Termékeny és új megvilágításhoz vezető szempontokat vet fel s jut el friss eredményekhez a mesekutatással foglalkozó tanulmányaiban: *Mesenyomoka 19. sz. magyar irodalmában. Históriaik és mesés fabulák. A mese felfedezése és a magyar mese a 18. században. Tárgytörténet, mesetörténet, stílustörténet.*

Egészen egyéni töréssen haladnak azok a munkálatai, amelyekben a magyar irodalom és szellemi élet európai útjait, terjeszkedését kutatja: *Magyar elemek a 16–17. század német irodalmában. Dózsa György a német költészetben. Bánk bán, Széchy Mária, Zrínyi, a költő, Iréne, Petőfi tárgytörténete a német költészetben.* Ebben az irányban haladnak azok az értekezései, amelyekben a német irodalom világa felől világítja meg a magyar irodalmi élet egyes tényeit: Kertbeny Károlynak a német írókkal folytatott levelezése. Ady német fordításairól. Czvittinger D. német visszhangjáról. Ezt a kapcsolatot mélyíti el A magyar irodalom német forrásaihoz c. forráskutató tanulmányában. Viszont nagyon becsesek azok a cikkei összefoglalásai is, amelyekben a német szellemi életet tájékoztatja a magyar irodalom törekvéseiről, irányairól és történetéről: A magyar irodalom története (németül). A magyar irodalom történetének vázlata. (Wells világtörténetének fordítása mellett.). 1910 óta állandóan ismertette a külföld számára a magyar irodalom és a szellemi tudományok majdnem minden fontosabb mozzanatát a Pester Lloydban.

Különleges érdekűek és értékűek a német írókkal

foglalkozó esszéi. Ezek között kiemelkednek Goethe magyar hatását kutató tanulmányai.

Beeses szolgálatot végzett az irodalomtudomány elmélete terén is. Az elsők egyike volt, aki összefoglalta az újabb irodalomtörténeti módszerek főbb irányait: Újabb irányok a német irodalomtörténeti kutatásban. *Formen europäischer Einsamkeit. Thomas Manns Weg zum Mythos.*

Esszéíró képességének, művészi fogékonyságának és finomult ízlésének szolgáljanak tanúságtevőül Adyról, Babitsról, Kosztolányiról, Hauptmannról és G. Keller-ről szóló szellemi arképei.

Az irodalomtörténet és a szépirodalom határvonalán áll két átdolgozása: *Magyar Robinsonok. — Magyar Simplicissimus.*

A pozitív eredményekben gazdag és a szellemi élet magasabb vonulatait egyénien láttató munkásság nagyon értékes összefoglalását tünteti fel Turóczi-Trostler József tudós pályaképe. Az Akadémia értékes munkatársat nyer benne, aki bizonyára még tevékeny működésével hűségesen és termékenyen fogja szolgálni az Akadémia eszméit.

Brisits Frigyes l. t.
Horváth János r. t.
Husztai József r. t.
Zsirai Miklós l. t.

Alszeghy Zsolt l. t.
Moravesik Gyula l. t.
Kniezsa István l. t.
Tamás Lajos l. t.
Gáldi László l. t.

Tisztelettel ajánljuk az Akadémia I/B) osztályába levezető tagul **ZILAHY LAJOS** szépíró.

Ezzel az ajánlással nemcsak Zilahy Lajos munkásságának méltó elismerését kérjük az Akadémiától, hanem egyúttal az Akadémia nemes hagyományát is kívánjuk szolgálni, amellyel mindenkor elismerő tiszteletadással fogadta tagjai sorába az irodalom kimagasló jeleseit.

Zilahy Lajos írói működését mint költő kezdte. (Versek, 1915.) Annakidején Beöthy Zsolt elismerése és tehetségébe vetett bizalma vezette be első könyvét az irodalomba. Zilahy írói értéke, magát véglegesen meghatározó egyénisége azonban a regény- és drámairodalom területén bontakozott ki mindinkább mélyülő vonások-

kal. Eleinte bizonytalanul és egy kissé súlytalanul is kereste irányát (Halálos szerelem. Regény. 1922.), de csakhamar rátalált önmagára s egyre szilárdabb és értékesebb erővel fejlődött tovább. Az első világháborút követő társadalom vajúdó, széthullott és lázas anyagában találta meg azt az ihlető forrást, amelyből felépítette a maga egészen egyéni látású világképét. Regény- és drámaalakjainak lelki rengései, társadalomrajzának ellentétektől feszülő összeütközései, az élet kiegyenlítéseért harcoló szociális lendülete mind tele vannak oltva a háborúutáni magyar világ szenvedéseivel s ezek megoldásainak jobbra és többre kíváncsozó vágyódásával. (L. ezekre vonatkozólag legkiemelkedőbb műveit: *Hazajáró lélek*. Színmű. 1923. *Süt a nap*. Színmű. 1924. *Zenebohócok*. Színmű. 1925. *A két fogoly*. Regény. 1927. *A fehér szarvas*. Színmű. 1927. *A tábornok*. Színmű. 1928. *Valamit visz a víz*. Regény. 1928. *A lélek kiálszik*. Regény. 1932. *A fegyverek visszanéznek*. Regény. 1936. *A szűz és a gödölye*. Színmű. 1937..)

Témamegfogása mindig pontos és élesen körvonalazott, bele van sűrítve a kor terhelt levegője, de megoldása sokszor vitatható és nyugtalanságban is hagyja az olvasónak kiegyenlítésre váró igényét. A regényíró és a drámaíró nem mindig különülnek el egymástól benne, módszereikkel egymásba nyúlnak át. Ez azonban csak a műfajok hagyományosan értelmezett tisztaságát zavarja. Másrészt viszont ennek a kölesönös felváltásnak köszönhetik regényei a lelki élet elemzéseinek drámai menetű és izgalmű gazdagságát, drámai pedig a cselekményesség áradó bőségét. Így alakul ki a Zilahy-féle műalkotásnak az a sajátos egyénisége, hogy — bár eszmei légkör lengi körül — mindig az erős és az egész élet talajából hajt ki, emberei pedig koruk problémáinak kitűnő valóságérzékű hordozói.

Alkotásainak kényes feszültségét művészi egyensúllyal oldja fel mindig üde és természetes könnyedségű elbeszélő készsége, párbeszédeinek finom drámai dialektikája, nyelvének napfényes tisztasága, de mindennek fölött az a nemes emberi magatartása, amellyel az élet eléje vetett kérdéseire válaszol. A tények nem mondanak el neki mindent. Ezeken felül magának is mindig van mondani, bírálni és hirdetni valója. Ezért azonban sohasem lesz sem elrontója, sem megbántója művészetének. Legjobb képességeivel alkotóan hisz az irodalom

magasabbrendű hivatásában, hogy több és nagyobb legyen, mint az élet.

Viszota Gyula r. t.

Pais Dezső r. t.

Zsirai Miklós l. t.

Laziczius Gyula l. t.

Ligeti Lajos l. t.

Brisits Frigyes l. t.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

BOLGÁR ELEKET, a rosztovi egyetem tanárát, *tiszteleti* tagnak ajánljuk. Bolgár Elek a szociológiai irodalomnak régi kiváló, nemzetközileg elismert munkása, akire most nálunk különös hivatás vár az orosz tudományos kapcsolatok kiépítésében is. Élesen átható, módszeresen dolgozó, lényeglátó elme mindig friss problémaérzéssel és újszerű megoldásokkal. Első munkája 1906-ban jelent meg *Népjogok a polgári társadalomban* címen. Vizsgálta a gazdasági munkásmozgalom fejlődését s a választójog rendszereit. Behatóan elemezte Hobhouse tanát az erkölcsi élet fejlődéséről. Külön munkát írt a modern szocializmusról az Egyesült Államokban (*Entwicklungsgeschichte des modernen Sozialismus in den Vereinigten Staaten*. Bern, 1910.), majd a községesítési mozgalom kérdése kötötte le figyelmét Amerikában. Ki kell emelnünk *A községi kultúrpolitika feladatairól* szóló jelentős tanulmányát. Külön munkákban vizsgálta Durkheim ismeretelméletét, majd szociológiáját (1917) s a szociológiai szintézis természetét. Az első világháború után *Krieg und Proletariat* (1923), *Redner der französischen Revolution* (1928) című műveket írta. A Nagy Orosz Enciklopédiában ő írta meg az 1848-as és 1918-as magyar forradalom történetét higgadt és tárgyilagos formában. Az amerikai worcesteri Clark-egyetemen *The industrial characteristics of modern society* címen előadásokat tartott. Tudós személyisége Akadémiánk értékes gyarapodását jelentené.

Szekfű Gyula r. t.

Kornis Gyula ig. és t. t.

Alulírottak mult évi ajánlásukat, mellyel **POLNER ÖDÖN** rendes tagot a II. osztályba *tiszteleti* tagnak jelölték, megújítják.

Tomesányi Móric r. t.

Balogh Jenő ig. és t. t.

Finkey Ferenc t. t.

Kuncz Ödön l. t.

Buza László l. t.

Kolosváry Bálint ig. és r. t.

A II. osztályban *tiszteleti* tagnak ajánljuk **dr. VAM-BÉRY RUSZTEMET**, a büntetőjog és a szociológia régi jeles művelőjét. Nagyobb munkái közül *A házasság védelme a büntetőjogban* (1901; 492 l.), *Büntetőjog és etika* (1907; 200 l.), *Büntetőjog* (1913; I. 273, II. 187 l.) és a *Büntető perrendtartás* (492 l.) címűeket emeljük ki. Kisebbsé tanulmányainak és cikkeinek — amelyeket kiterjedt nyelvtudása folytán külföldi folyóiratokban is megjelentetett — száma légió. Művei széles jogtörténeti, összehasonlító-jogtudományi és szociológiai alapon épülnek fel. Tartalmukat eredeti és világos gondolkodás, valamint éles jogász logika, formájukat szellemes, könnyed és élvezetes stílus jellemzi. Szociológiai felfogásán Spencer filozófiájának hatása érzik. E felfogás alapján tartozott a »Huszedik Század« (1900—1919) c. folyóirat szellemi irányítói közé.

A budapesti egyetem jogi karán mint magántanár s rövid ideig mint a Károlyi-kormánytól kinevezett ny. rendes tanár működött. Az annakidején bekövetkezett politikai változás véget vetett tanári működésének, de irodalmi munkásságának nem. Ezt folytatta gyakorló ügyvédi tevékenysége mellett is, különösen mint az 1925-ben alapított »Századunk« c. társadalomtudományi szemle szerkesztője. Majd egyik amerikai egyetemtől előadások tartására kapván meghívást, Magyarországról eltávozott.

Ha politikai körülmények ekként bele nem játszanak életsorsának alakításába, az Akadémiának bizonyára már régen tagja volna.

Szladits Károly r. t.

Moór Gyula r. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak a II. osztály A) alosztályába a múlt évben *rendes* tagnak jelölt **BARTÓK GYÖRGY** ajánlását fenntartjuk.

Moór Gyula r. t.

Dékány István l. t.

Prohászka Lajos l. t.

Alulírottak a II. osztály A) alosztályában betöltésre váró *rendes* tagsági helyek egyikére ajánljuk **HOLUB JÓZSEF** levelező tagot.

Holub a magyar jogtörténelem kiváló művelője. Levelező taggá történt megválasztása óta is (1923) élénk tevékenységet fejtett ki. Ki kell emelnünk *Zala megye története a középkorban* c. nagy munkáját (488 l.), amely a középkori megyei és közigazgatási életnek rendkívül becses forrásműve. A leánynegyedről szóló tanulmányai élénk visszhangot keltettek a jogtörténet művelői körében, amely azután e kérdés részleteinek tisztázására vezetett. A királyi vármegyék eredetéről, a kormányzói méltóságról szóló tanulmányai ugyancsak figyelemre méltók. A Tolna vármegye multjáról című sorozat szerkesztésével a megye története iránt érdeklődőknek tett jelentékeny szolgálatot. Számtalan kisebb cikke és bírálata tanuskozik arról, hogy a magyar történelemnek sokoldalú és szerencsés művelője, aki tudományos munkásságának eredményeit a mult évben megjelent *A magyar alkotmány története* c. műve I. kötetében értékesítette. Megválasztása egy tudós élet méltó jutalmazását jelentené.

Eckhart Ferenc r. t.

Domanovszky Sándor ig., t. t.

Hodinka Antal r. t.

Madzsar Imre r. t.

Hajnal István r. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

A Magyar Tudományos Akadémia II. A) osztályának levelező tagjául ajánljuk **dr. HORVÁTH BARNÁ**-t, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem nyilvános rendes tanárát.

Dr. Horváth Barnát elsősorban az ismeretelmélet, a módszertan és a tudományelmélet kérdései foglalkoztatják. Ezek megoldásától reméli a jogelmélet haladását. Magát a jogelméletet a szociológiába illeszti bele, de súlyt helyez a lélektani megalapozásra is. A jogot szemléleti tüneménynek, tényelemek és értékelemek gondolati kapcsolatának tartja. Gondolkodása a tiszta jogtan, az angol pluralizmus és az amerikai újrealizmus irányzataival tart fenn kapcsolatokat. Működésének jelentékeny része tantörténeti jelentőségű, behatóan foglalkozott az ókori görög jogelmélettel is.

Egyetemi nyilvános tanárrá 1929-ben lett, miután magántanárává habilitálták nemcsak a jogbölcseletnek, hanem 1927-ben a budapesti Pázmány Péter Tudomány-

egyetem bölcsészettudományi karán az etikának is. Meghívott tagja Akadémiánk filozófiai bizottságának.

A M. Tud. Akadémia jogtudományi bizottságának kiadványsorozatában jelent meg az 1943. évben nagyszabású *Angol jogelmélet* c. munkája (X. × 657. l.), ezt megelőzően, 1942-ben pedig *A géniusz pere* (Kolozsvár, 1942, 226 l.), mely két világtörténeti jelentőségű peren kívánja bemutatni a jog szociológiai és lélektani szerepét: a szigorú jogtétel mindig bizonyos erőszakot tesz a jogeset géniuszán, viszont épp ez ad alkalmat arra, hogy a méltanyosság végre áttörje a szigorú jogot. 1942-ben jelent meg *A közvélemény vizsgálata* (Kolozsvár, 167 l.) is, a közvéleménykutatás módszereinek bemutatása. Korábbi művei közül a következőket emeljük ki:

Az erkölcsi norma természete (Bp., 1926, 195 l.), melyet Akadémiánk a Gorove-díjjal jutalmazott. *Les Sources du Droit positif* (Páris, 1934. Annuaire de l'Institut International de Philosophie du Droit et de Sociologie Juridique 132—144 c). referátumát az említett intézet párizsi kongresszusán olvasta fel. *Rechtssoziologie* (Berlin, 1934. 331 l.) c. művében módszertani és tudományelméleti vizsgálatást folytat a jogszociológia tudományjellegét illetően, majd az ennek eredményeként nyert egybevető — szünoptikus — módszert a jogszociológia néhány fő kérdésére alkalmazza és az eljárási jogelmélet mellett foglal állást. E művének rövid francia kiadása *Sociologie Juridique et Théorie Processuelle du Droit* címen jelent meg (Archives de Philosophie du Droit et de Sociologie Juridique, 182—242). Az 1937-ben Párizsban tartott Descartes-kongresszus kiadványában jelent meg *La réalité, la valeur et le droit* c. tanulmánya (42—48). További fontosabb művei: *A jogelmélet vázlata* (Szeged, 1937. XXVI. 265 l.), *L'avenir de l'organisation internationale* (Sofia, 1939. Études de droit en honneur de V. Ganéff. 99—119 bolgár és 121—139 francia nyelven), *Der Sinn der Utopie* (Zeitschrift für öffentliches Recht. XX. 194. l. 198—230. l.), *A jogszociológia útja* (Társadalomtudomány, XXI. 1941. 43—74. l.).

Mindezek alapján tisztelettel ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémiának dr. Horváth Barna levelező taggá választását.

Szladits Károly r. t.

Balás P. Elemér l. t.

Marton Géza l. t.

ifj. Boér Elek l. t.

Heller Erik l. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a II. osztály A) alosztályába levélező tagnak **dr. SZEMERE SAMU** tanügyi főtanácsost, az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet nyug. igazgatóját, a filozófiának kiváló művelőjét és finom ízlésű íróit.

Szemere irodalmi munkássága három ágú. Javarészenben a filozófia történetére irányul; így mindjárt első nagyobb munkája, amely Giordano Brunóval foglalkozik (M. Tud. Akad. 1917.) és irodalmunkban máig ez írónak legjobb monografikus feldolgozása. Ehhez csatlakoznak dolgozatai Descartesről, Leibnizről, Spinozáról, Kantról, Hegelről, Schleiermacherről, Schopenhauerről, Bergsonról, Spenglerről, továbbá *A jelenkori filozófia főbb irányai* című (1923), az utolsó félszázad filozófiai mozgalmairól tájékoztató műve.

Munkásságának másik ága az esztetikába nyúlik. Doktori értekezésétől kezdve (*Az esztetikai játékelmélet*, 1904) számos tanulmánya az esztetikának egy-egy fontos fejezetét dolgozza ki (*A tragikum, Szellemesség és komikum, A művészet mint valóságértelmezés*, stb.).

Végül munkássága harmadik csoportja általános filozófiai és pedagógia irányú. (Tudományos gondolkodás és filozófiai gondolkodás, Történetfilozófia, Pedagógia és filozófia stb.). Ide sorolhatjuk fordítói tevékenységét is (Giordano Bruno, Pestalozzi, J. Dewey).

Ezt a sokágú és gazdag munkásságot mindamellett egységes alapszemlélet hatja át, amely kiváltképpen értékfilozófiaiilag meghatározott, a nélkül azonban, hogy ennek pszichológiai mozzanatait elhanyagolná. Ennek köszönheti, hogy történeti tárgyú feldolgozásai objektív módszerük mellett is finom beleérző készségéről tanuskodnak, meg hogy esztetikai munkái nem légüres térben mozgó konstrukciók, hanem esztetikai élmények filozófiai szellemű interpretációi.

Szemere megválasztásával az Akadémia nemcsak rég megérdemelt kitüntetésben fogja részesíteni filozófiai irodalmunknak ezt a valóban kitűnő művelőjét, hanem szívében olyasvalakit nyer, aki frissesége ellenére is egy Akadémiánkon régóta művelt iránynak — amelyet valaha Beöthy és Alexander képviselt — a folytatója.

Tóth Zoltán r. t.

Kornis Gyula ig. és t. t.
Prohászka Lajos l. t.

A II. osztály A) alosztályába **dr. THEISS EDE** műegyetemi magántanár *levelező* taggá való mult évi ajánlását fenntartjuk.

Heller Farkas r. t.
Navratil Ákos r. t.

Surányi-Unger Tivadar l. t.
Abay Gyula l. t.
ifj. Boér Elek l. t.
Kováts Ferenc l. t.
Balás Károly l. t.

A II. osztály A) alosztályába **dr. VARGA ISTVÁN** c. ny. rendkívüli tanár *levelező* taggá való mult évi ajánlását fenntartjuk.

Baranyai Lipót ig. és t. t.
Heller Farkas r. t.
Navratil Ákos r. t.
Kováts Ferenc l. t.

Kenéz Béla l. t.
Balás Károly l. t.
Surányi-Unger Tivadar l. t.
Abay Gyula l. t.
ifj. Boér Elek l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK :

A II. osztály B) alosztályában megürült egyik *rendes* tagsági helyre bátorkodunk ajánlani **ALFÖLDI ANDRÁS** levelező tagot, aki megválasztása, 1933 óta, rendkívül kiterjedt munkásságot fejtett ki. Így nagyszámú dolgozata jelent meg Pannónia és Dácia történetének és kultúrtörténetének problémaköréből, melyekhez tanítványai kitűnő rokontárgyú disszertációi csatlakoznak. Készülő nagy szintézise, az ókori Magyarország történetéről nem késhezt már sokáig; előfutára ennek az 1942-ben megjelent *Budapest története az ókorban* című nagy tanulmánya. Másrészt több tucatnyi cikke jelent meg a Kr. u. III. század történelmének forráskritikai és egyéb kérdéseiről; e korszak legjobb ismerőjeként őt bízták meg az akkori nagy világkrízis ábrázolásával a Cambridge Ancient History XII. kötetében (1939). A Róma városában újévkor és a két nappal későbbi nagy császárünnepen osztogatott ajándékpénzekről szóló két könyve (1937 és 1942) a következő évszázad római történelmének új szintézisét készíti elő e jelentékeny új forrás csoportok kiaknázásával, illetve felfedezésével. E szintézis első fejezetei az Olasz Szemlében

(1942—1943) megjelent Konstantin-tanulmányok; az utolsó nagy pannon császarról, I. Valentinianusról szóló monográfiája is befejezés előtt áll. A római császári jelvényekről és a monarchikus etiketről írott műve (1934—1935) standard műve lett a jogtörténeti és régészeti, művészeti stb. irodalomnak. Néhány fejezet az euráziai lovaspásztornépek kultúrmorfológiáját tárgyaló nagy munkájának is megjelent az utóbbi években. Epigráfiai, numizmatikai, vallástörténeti dolgozataira most nem is térhetünk ki; oeuvre-e részletes méltatását Marót Károlynak a hazai óorkutatást áttekintő dolgozata adja. A külföld is nagy elismeréssel adózott Alföldi András eredménydús munkásságának. Így levelező tagjául választotta a vatikáni Pápai Régészeti Akadémia, a Bolgár Tudományos Akadémia és a Bajor Tudományos Akadémia; tiszteleti tagja lett a Kir. Skót Régészeti Társaságnak, a Finn Régészeti Társaságnak, a spanyol Régészeti, Athnológiai és Anthropológiai Társulatnak és több nagy numizmatikai társulatnak, — hogy csak 1933 után nyert kitüntetéseit említsük.

Gerevich Tibor r. t.

Nagy Lajos l. t.

Madzsar Imre r. t.

Domanovszky Sándor ig., t. t.

Hajnal István r. t.

Tóth Zoltán r. t.

A II. osztály B) alosztályába *rendes* tagnak a legmelegebben ajánljuk **dr. RÉVÉSZ IMRE** református püspököt, levelező tagunkat. Nagy irodalmi munkásságából a *Magyar református egyház történetének* nagyszabású és mély szempontok szerint megírt kitűnő szintézise mellett itt egészen röviden csak két újabb tanulmányát akarjuk kiemelni: egy igen finom analízisen felépült értekezését a Századok 1936. évi folyamából: *Debrecen lelki válsága 1561—1571* és a Magyar Művelődéstörténelem III. kötetében megjelent *Reformáció és ellenreformáció* című összefoglalását. Révész Imrét az anyaggyűjtés alapossága mellett, szempontjainak eredetisége, gondolatainak finomsága és ítéletének elfogulatlansága jellemzik, olyan tulajdonságok, amelyek a kutató tudósnek és földolgozónak legfőbb díszei.

Szentpétery Imre r. t.

Domanovszky Sándor ig., t. t.

Eckhart Ferenc r. t.

Hajnal István l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

A Tompa Ferenc halálával a II. osztály B) alosztályában megüresült *levelező* tagsági helyre újra a magyar régészet tart igényt. Annál inkább, mert művelői közül már számosan elérték azt a színvonalat, amely megválasztásukat indokoltta teheti. Roska Márton, Oroszlán Zoltán, Radnóti Aladár, Szilágyi János, Nagy Tibor, Párducz Mihály és Csallány Dezső mellett elsősorban **BANNER JÁNOS** szegedi egyetemi tanár emelkedik ki sorainkból. Banner működésének nagy jelentősége nem annyira egyes cikkeiben vagy könyveiben rejlik, mint abban a három évtizedes, szívós és nagyeredményű munkásságban, amellyel Délkelet-Magyarország őskori kultúráit nagyszabású ásatások és rendkívül kiterjedt publikációs tevékenysége által elsőízben tárta fel. Működése jelentőségét a külföldi szaktudomány — így például az angol kutatás — is nagyra értékeli; kétségtelen, hogy a boldogult Tompa Ferenc után ő a legkiválóbb praehistorikusunk. Megválasztását mély tisztelettel ajánlják:

Gerevich Tibor r. t.
Nagy Lajos r. t.

Alföldi András l. t.

A II. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk dr. **DEÉR JÓZSEF** műegyetemi ny. r. tanárt, a Magyar Történettudományi Intézet igazgatóját, akit már 1941-ben és 1943-ban is ajánlottunk, s akinek ajánlásától 1944-ben csak az ő kifejezett kívánságára állottunk el. Tudományos munkásságát akkor kifejtettük és utalunk az ott elmondottakra. Azóta megjelent munkáiból a Magyar Történettudományi Intézet 1943. évi évkönyvében megjelent *A románság eredetének kérdése a középkori magyar történetírásban* című tanulmányára kívánunk utalni, kiemelve még Deér Józsefnek a nevezett intézet szervezése körüli érdemeit is.

Hajnal István r. t.
Szekfü Gyula r. t.
Szentpétery Imre r. t.
Eckhart Ferenc r. t.

Váczy Péter l. t.
Domanovszky Sándor ig., t. t.

A II. osztály B) alosztályába ajánljuk *levelező* tagul dr. **EMBER GYÓZÓ** egyetemi magántanárt, a magyar

közigazgatás- és kormányzattörténet kiváló bűvarát. Munkásságát az 1942. és 1944. évi ajánlásainkban ismertettük s utalunk az ott elmondottakra.

Domanovszky Sándor ig., t. t.	Hajnal István r. t.
Szentpétery Imre r. t.	Szekfü Gyula r. t.
Gerevich Tibor r. t.	Mályusz Elemér r. t.
Eckhart Ferenc r. t.	Váczy Péter l. t.

GENTHON ISTVÁN dr. művészettörténészt, egyetemi magántanárt, a Szépművészeti Múzeum főigazgatóját, az Akadémia II. osztályának B) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk.

Genthon István a legkiválóbb, legképzettebb és legeredményesebb művészettörténészeink egyike. Kutatásainak fő területe a régi magyar művészet, különösen festészet a középkortól a XIX. századig. A régi magyar festőművészet c. kötete az első rendszerezési kísérlet 1350—1550 között készült képtábláinkra vonatkozóan. Régi szárnyasoltáraink legalaposabb ismerője. Közép- és reneszánsz-kori régészetünket is értékes eredményekkel gyarapította. Feldolgozta a bécsi műtörténeti regeszta anyagot s a párhuzamos emlékek felkutatásával több, addig ismeretlen magyar mester működését derítette fel. Az utóbbi években nagy buzgalommal látott hozzá az olaszországi magyar műkincsek felkutatásához. De dolgozott az olasz művészettörténet terén is. Nagyobb kötetben dolgozta fel az újabb magyar festőművészetet a klasszicizmustól máig, s ez egyik legkiválóbb műve; anyagán tökéletesen uralkodik, széles kortörténeti háttér előtt, finom elemzéssel ismerteti festészetünk utolsó századának áramlatait és mutatja be, helyes méretezéssel kimagasló egyéniségeit. Az újabb művészet kiváló ismerőjének mutatkozik egyes művészekről és a modern művészet kérdéseiről finom tollal írott tanulmányaiban és kritikáiban. Nemcsak kiváló tudósa szakmájának, hanem tehetséges író is.

Irodalmi munkásságának, a múlt évi tagajánláshoz csatolt jegyzékéhez iktatjuk még, a magyar falfestészet-ről írott, alapvető, nyomdakész művét és Magyarország Műemléki Topográfiájának sajtó alatt lévő, valóban mintaszerű I. kötetét.

Genthon Istvánt tudományos érdemei, egész eddigi

gazdag munkássága méltóvá teszik az akadémiai tagságra; megválasztását a legmelegebben ajánljuk.

Gerevich Tibor r. t.	Alföldi András l. t.
Domanovszky Sándor ig., t. t.	Nagy Lajos l. t.
Szentpétery Imre r. t.	Lepold Antal l. t.
Hajnal István r. t.	Váczy Péter l. t.
Szekfü Gyula r. t.	

A II. osztály B) alosztályába *levelező* tagnak ajánljuk **dr. KUMOROWITZ BERNÁT** egyetemi magántanárt, premontréi kanonokot, a történeti segédtudományok különösen a sphragistika érdemes művelőjét. Tudományos munkásságát az 1942. 1943. és 1944. évi ajánlásainkban részletesen ismertettük s utalunk az ott elmondottakra.

Domanovszky Sándor ig., t. t.	Váczy Péter l. t.
Gerevich Tibor r. t.	Jánossy Dénes l. t.
Eckhart Ferenc r. t.	Szekfü Gyula r. t.
Madzsar Imre r. t.	Mályusz Elemér r. t.
Hajnal István r. t.	Szentpétery Imre r. t.

ORTUTAY GYULA dr., egyetemi magántanárt az Akadémia II. osztályának B) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk.

Ortutay Gyula munkássága az összehasonlító néprajz és folklorisztika tárgykörét öleli fel. Vizsgálódásait a néprajz történeti, lélektani és társadalmi kérdéseire is kiterjesztette. Magyarországon ő alkalmazta először az ú. n. egyéniségvizsgáló módszert, amely szakít a népi „közösségnek” a német faji romantikában gyökerező primitív mitoszával, a néprajzban az alkotó egyéniség munkáját is keresi és stílusvizsgálataival már nemcsak korszakot, nemzetiségi hatásokat tud megkülönböztetni, hanem az eddig névtelen alkotásokban az egyéniség jegyeit is megfigyeli. Éppannyira új szempontú, mint széleskörű néprajzi gyűjtése kiterjed a népballadákra, különböző vidékek parasztneséire, tréfás szólásaira; összefoglaló műveket szentelt parasztságunk életének, a magyar népismeretnek, népköltészetnek és népművészetnek. Gyűjtése nem merő leírás, adathalmaz; kiadványainak terjedelmes bevezető tanulmányaiban anyagát stíluskritikai vizsgálat alá veszi, számbaveszi az egyéni lélektani erőket, a történeti

és szociális tényezőket, a nemzetközi összehasonlító anyagot. Kiadványait számon tartja a külföldi irodalom s azok lényegesen hozzájárulnak népünk helyesebb és igazabb megismeréséhez.

Kötetein, magyar s idegen folyóiratokban megjelent tanulmányain kívül, 1942-től Eckhardt Sándorral együtt szerkeszti, az 1935-ben tőle megindított „Magyarságtudomány“ c. folyóiratot; továbbá az „Uj Magyar Népköltési Gyűjtemény“ sorozatát, melyből eddig 6 kötet jelent meg. E sorozat modern módszerekkel egyenes folytatása a Gyulai Pál és Arany László indította Magyar Népköltési Gyűjteménynek és így a legnemesebb magyar költészeti és irodalmi hagyományok mesgyéjén halad.

Ortutay érdeme, hogy megszervezte és irányította a Magyar Rádió és a Néprajzi Múzeum közös néprajzi hanglemez-akcióját, melynek zenei részét Bartók, Kodály és Lajtha László vezette. A háború pusztításait átvészelte ez a gyűjtemény megbecsülhetetlen és pótolhatatlan érték, s Közép-Európában nincs párja.

Ha beszélhetünk aktuális tudományról, nincs olyan, mely ma fontosabb, népünk jövőjére rávilágítóbb volna, mint az, amelyet Ortutay Gyula oly kiváló eredménnyel, széles síkon, eredeti szellemmel és biztos célkitűzéssel művel. Megválasztását legmelegebben ajánljuk a T. Akadémia figyelmébe.

Szekfü Gyula r. t.
Gerevich Tibor r. t.

Eckhardt Sándor l. t.

SUPKA GÉZA dr.-t, a Magyar Nemzeti Múzeum elnökét az Akadémia II. osztályának B) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk.

Supka Gézának, mintegy félszáz tanulmányt, cikket, önálló kötetet felölelő tudományos működése a művészet-történet, régészet és érmészet széles körét öleli fel, az ókeresztény művészettől a késő reneszánszig. Főként a magyarországi anyagból, magyar és idegen nyelven, számos fontos emléket tett közzé s illesztette művészeti összefüggéseinek kívül kultúrtörténeti keretbe. Tudományos módszerére jellemző, hogy az emlékek gondos számbavételén, az apró kutató munkán túl, nagy távlatokba tekint. Kimagasló érdeme, hogy a középkori európai művészet kialakulásában szakirodalmunkban elsőnek vette figyelembe a keleti hatásoknak, előtte itt-ott csak szórványosan ész-

lert, sokszor döntő szerepét, amit jórészt hazai emlékeken mutatott ki. Úttörő volt ebben a tekintetben nemcsak nálunk, de kutatásai a külföld figyelmét is felkeltették.

Művei közül kiemeljük a *Lehel kürtjéről* szólót, melyet a szaracén művészettel hoz összefüggésbe; a *nagy-szentmiklósi kincsel* foglalkozó tanulmányait, amelyekben e fontos és sokat vitatott hazai lelet belső ázsiai eredete mellett tör lándzsát; a *budafelhévízi Szentháromság templom* monográfiáját, amelyben a saját ásatásait min-taszerűen egyezteti a történeti adatokkal, köztük addig közzénemtett okmányokkal. Legfontosabb, alapvető műve *Motívumvándorlás a korábbi középkorban* címet viseli; ebben az euráziai régi kultúrterületek motívumkincsének vándorútját, részben hazai emlékenyagon követi nyomon a népvándorlás korától a román stílusig. Egyéb munkái a bizánci kutatásokat mélyítették ki és a mohamedán művészet ismeretét vezették be irodalmunkba.

Supka Géza, a magyar tudományban hízagot pótló működésével már rég rászolgált az akadémiai tagságra; megválasztásával régi adósságot rónánk le s jövő munkánkhoz értékes, kiváló, ma is töretlen erőt nyernénk.

Domanovszky Sándor r. t.

Gerevich Tibor r. t.

Lukinich Imre ig. és r. t.

Szekfü Gyula r. t.

A II. osztály B) alosztályába *levelező* tagnak a leg-melegebben ajánljuk **dr. VISKY KÁROLY** egyetemi nyilvános r. tanárt, a magyar néprajz régi és nagyérdemű művelőjét. Tudományos munkásságát az 1943. és 1944. évi ajánlásainkban behatóan méltattuk s utalunk az ott el-mondottakra, hangsúlyozva, hogy ennek a régi nagy-érdemű tudósnak sorainkban nagy hiányát érezzük, s hogy munkájára különösen szükségünk van, minthogy ma szakjának egyáltalán nincs képviselője Akadémián-kon.

Hajnal István r. t.

Szekfü Gyula r. t.

Szentpétery Imre r. t.

Domanovszky Sándor ig., t. t.

Gerevich Tibor r. t.

Eckhart Ferenc r. t.

Váczy Péter l. t.

A II. osztály B) alosztályába ajánljuk *levelező* tagul **dr. WELLMANN IMRE** egyetemi magántanárt, az újabb magyar művelődés- és különösen a mezőgazdaságtörténet finomtollú érdemes munkását. Tudományos munkásságát az 1942. és 1944. évi ajánlásainkban ismertettük s utalunk az ott elmondottakra.

Hajnal István r. t.	Váczy Péter l. t.
Szekfü Gyula r. t.	
Mályusz Elemér r. t.	
Szentpétery Imre r. t.	
Domanovszky Sándor ig., t. t.	
Gerevich Tibor r. t.	
Eckhart Ferenc r. t.	

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

Alulírottak az Akadémia III. osztályába *tiszteleti* tagul ajánljuk **dr. HEVESSY GYÖRGY** fizikokémikust.

Hevesy György igen gazdag irodalmi működését nem részletezzük, de kiemeljük, hogy érdemeit az elmúlt évben a Nobel-díjjal jutalmazták. Jelenleg Stockholmban folytatja kutatásait.

Gróh Gyula r. t.	Kerékjártó Béla l. t.
Mauritz Béla ig. és t. t.	Buzágh Aladár l. t.
	Schulek Elemér l. t.
	Erdey-Grúz Tibor l. t.

Alulírottak a III. osztályba mult eszentdőben *tiszteleti* tagnak jelölt **VENDL ALADÁR** rendes tag ajánlását fenntartják:

Mauritz Béla ig. és t. t.	Vitális István l. t.
Zimmermann Ágoston t. t.	Telegi Roth Károly l. t.
Marek József ig. és t. t.	Schréter Zoltán l. t.
Zemplén Géza r. t.	Schulek Elemér l. t.
Jávorka Sándor r. t.	

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

A III. osztály A) alosztályába **BAY ZOLTÁN** levelező tagnak *rendes* taggá való mult évi ajánlását fenn tartjuk:

Rybár István r. t.

Békésy György l. t.

Mauritz Béla ig. és t. t.

Mikola Sándor r. t.

A III. osztály A) alosztályában **dr. KERÉKJARTÓ BÉLA** l. tagnak *rendes* taggá való mult évi jelölését fenn tartjuk.

Fejér Lipót r. t.

Egerváry Jenő l. t.

Rybár István r. t.

Riesz Frigyes r. t.

Tisztelettel ajánljuk a III. osztály A) alosztályba *rendes* tagul **dr. SCHULEK ELEMÉR** levelező tagot. Ő mint az Országos Közegészségügyi Intézet kémiai osztályának vezetője, nem elégedett meg a hozzá beérkező legkülönfélébb gyógyszereknek sablónos vizsgálatával. Ellenkezőleg, minden különleges és komplikáltabb összetételű szerves vegyületek keverékeinek szétválasztása és komponenseinek mennyileges meghatározására új elveken alapuló önálló módszereket dolgozott ki. Ezáltal rendkívüli tudományos munkásságot fejtett ki, melynek méltó jutalma leszen a *rendes* tagság.

Zemplén Géza r. t.

Varga József l. t.

Vendl Aladár r. t.

Széki Tibor l. t.

Tisztelettel ajánljuk a III. A) osztályba *rendes* tagul **dr. SZÉKI TIBOR** levelező tagot. Ő a szerves és gyógyszerészeti kémia szakavatott művelője. Évtizedeken keresztül nagy hozzáértéssel dolgozott írásban és szóban szép eredménnyel e tárgykörben és nevelt kiváló tanítványokat. *Rendes* taggá való választása úgy neki, mint akadémiaiánknak csak nyereség lehet.

Zemplén Géza r. t.

Varga József l. t.

Vendl Aladár r. t.

Gróh Gyula r. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Tisztelettel ajánljuk **COTEL ERNŐT**, a József nádor műgyetem ny. r. tanárát az Akadémia III. A) osztályába *levelező* tagnak. Nevezett a vas- és fémkohászat kiváló művelője, aki mély elméleti tudása alapján különösen a vasfeldolgozás technológiájában tett a tudománynak értékes szolgálatot. Több könyve és számos, belföldi és külföldi folyóiratban megjelent tanulmánya és értekezése támogatja ajánlásunkat. Megválasztása méltó elismerése lenne munkásságának.

Vendl Aladár r. t.

Varga József l. t.

Verebély László l. t.

Tisztelettel ajánljuk a III. A) osztályba *levelező* tagnak **dr. KOTSIS IVÁN** műegyetemi nyilv. rendes tanárt.

Dr. Kotsis Iván mint tervező építész — a klasszikus stílusok nemes tradícióiban nevelkedve — a modern építészeti irány előharcosa lett és mind mintaszerű, úttörő műegyetemi oktató és nevelő működésével, mind építészeti alkotásaival (boglári templom, budapesti közegészségügyi intézet, siófoki halbiológiai intézet stb.) ezen modern építészeti irány fejlődését hatalmasan elősegítette.

Vendl Aladár r. t.

Mihailich Győző l. t.

Alulirottak a Magyar Tudományos Akadémiai III. A) osztályába *levelező* tagul ajánljuk **dr. NÁRAY SZABÓ ISTVÁN** műegyetemi ny. r. tanárt, vegyész-mérnököt.

Náray Szabó István fizikai-kémiai munkálatokon kívül legfőképpen röntgenspektroszkópiával foglalkozott, ennek segítségével kutatva a kristályok szerkezetét. Ezen a téren számos közleménye jelent meg, külföldi szakfolyóiratokban is, részben mesterével, Bragg professzorral együttesen. Náray Szabó u. i. huzamosabb időt töltött Bragg intézetében.

Gróh Gyula r. t.

Széki Tibor l. t.

Zemplén Géza r. t.

Buzágh Aladár l. t.

Erdey-Grúz Tibor l. t.

A Magyar Tudományos Akadémia III. A) osztályába *levelező* tagul ajánljuk **dr. PATTANTYUS Á. GÉZA** okleveles gépészmérnököt, a József Nádor Műegyetemen a

gépszerkezettan ny. r. tanárát. Pattantyús az emelő és szállítóberendezések, valamint a vizierőgépek kiváló felkészültségű, ügyes invenciójú, elméleti és gyakorlati szakértője, aki nagy szorgalommal és eredményesen műveli a szakirodalmat is. *Vízszolgáltatás mélykutakból különös tekintettel az Alföld vizellátására* című, Matematikai és Természettudományi Értesítőben megjelent tanulmányát az Akadémia a Horthy Miklós-pályadíjjal jutalmazta. Mint a Gépészeti Zsebkönyv társszerzője a Magyar Mérnök- és Építészegylet ezüstérmét nyerte el. Egyetemi előadásaival összefüggő két nagy munkája: *Emelőgépek üzemtana és szerkezettana* (1928) és *Gépek üzemtana* (1944). Szakeikkeinek száma meghaladja a fél-százat. Pattantyús szaktudása széles teret ölel fel, s ezért munkáiban a műszaki kérdéseket mindig eredeti elgondolások szerint tárgyalja, aminek következtében azok a magyar műszaki irodalom értékes — hézagpótló termékei.

Mindezen okoknál fogva Pattantyúst méltónak tartjuk arra, hogy az Akadémia tagjainak sorában helyet foglaljon.

Zemplén Géza r. t.

Verebély László l. t.

Vendl Aladár r. t.

Alulírottak a III. osztály A) alosztályába *levelező* tagnak jelölt **dr. PLANK JENŐ** vegyész-mérnök, műegyetemi r. tanár múlt évi ajánlását fenntartjuk.

Zemplén Géza r. t.

Doby Géza l. t.

Vendl Aladár r. t.

Széky Tibor l. t.

Alulírottak az Akadémia III. osztályának A) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk **dr. SCHAY GÉZA** fizikokémikust, egyetemi c. rk. tanárt.

Schay Géza gazdag irodalmi működéséből kiemeljük azokat, melyek az alkálifen-halogén lángokra vonatkozó vizsgálatait ismertetik. Számos tanulmánya kémiai kinetikai tárgyú. Értekezései magyarul és németül, utóbbiak főként a Zeitschrift für physikalische Chemie-ben jelentek meg.

Schay Géza jelenleg egyik gumigyár fizikai kutatólaboratóriumának vezetője.

Gróh Gyula r. t.

Buzágh Aladár l. t.

Mauritz Béla ig. és t. t.

Schulek Elemér l. t.

Kerékjártó Béla l. t.

Erdey-Grúz Tibor l. t.

A III. osztály A) alosztályába *levelező* tagnak ajánljuk **dr. SZÓKEFALVI NAGY BÉLÁT**, a szegedi Polgári-iskolai Tanárképző Főiskolán a matematika rendes tanárát, aki a valós analízisben, a valós függvények elméletében folytatott nagysikerű vizsgálataival nemzetközileg ismertté tette nevét s minden tekintetben rászolgált arra, hogy Akadémiánknak tagja legyen.

Mivel meggyőződésünk szerint Szókefalvi Nagy Béla munkássága értékesen illeszkedik bele Akadémiánk munkásságába, tisztelettel ajánljuk *levelező* taggá való választását.

Kerékjártó Béla l. t.
Egerváry Jenő l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak a III. osztály B) alosztályába a múlt évben *rendes* tagnak jelölt **ISSEKUTZ BÉLA** levelező tag ajánlását fenntartjuk.

Illyés Géza r. t.

Balogh Ernő l. t.

Zimmermann Ágoston t. t.

Marek József ig. és t. t.

Herzog Ferenc r. t.

A III. B) osztályba tisztelettel *rendes* tagnak ajánljuk **PRINZ GYULA** l. tagot, a kolozsvári egyetemen az általános és fizikai földrajz rendes tanárát, a magyar földrajztudomány hivatott művelőjét és középázsiai kutató utazót.

Prinz Gyulának levelező taggá való választása óta (1935) megjelent jelentős és közkézen forgó munkái a „Magyarország földrajza“ mellett az Egyetemi Nyomda Hungarologiai sorozatában megjelent Magyar föld — magyar faj. I—III. (1936—1938, gr. Teleki Pál, Cholnaky Jenő és Prinz Gyula együttes szerzőségével) számos fejezete, legutóbb pedig a „Hat világrész földrajza“ (1943). Prinz Gyulának mindeme munkái szorosan kapcsolódnak egymásba és az időszerű, többirányú földrajzi kutatások, így különösen emberföldrajzi, településföldrajzi eredményeinek szintetikus egybefoglalását adják, mindenütt a szerző tág látókörű magas szempontú felfogásával átszőve.

Ezek a munkák a hazai földrajz-irodalomnak minden-
esetre házagpótló termékei.

Prinz Gyulát ezért, mint a hazai földrajztudomány
művelőinek egyik hangadó, vezető egyéniségét, tisztelet-
tel ajánljuk Akadémiánk rendes tagjai közé.

Jávorka Sándor r. t.

Zimmermann Ágoston t. t.

A Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának B)
alosztályában megüresedett *rendes* tagsági helyek egyi-
kére tisztelettel ajánlom **SOÓS LAJOS** levelező tagot a
Magyar Nemzeti Múzeum ny. igazgatóját, Akadémiánk
levelező tagját.

Levelező taggá történt megválasztása óta fokozott
buzgalommal folytatta céltudatos, alapos, részletekbe
menő, türelmes kutató és gyűjtő munkásságát, melynek
valóban kimagasló eredménye az a nagyszabású, hatal-
mas, pompás mű, mely Akadémiánk áldozatkészségéből
megindult „Magyarország természetrajza“ című kiad-
ványsorozat állattani részének első köteteként *A Kárpát-
medence Mollusca-faunája*, VIII. 478 oldalon 30 tábla
fényképfelvételeivel és 27 szöveggel 1943-ban jelent
meg. A nagyterjedelmű, nagybecsű, kiváló mű a szó szo-
ros értelmében életműve tudós szerzőjének, melyben
hosszú évekre terjedő, tüzetes munkássága szerves egész-
ben bontakozik ki, zoológiai irodalmunk egyik büszke-
sége, melyhez fogható, egyik hivatott bírálója szerint, a
világ megfelelő művei között sincsen.

Soós Lajos tudományos munkássága méltó elismerést
nyerne, széles látókörű, éles ítéletű, elmélyedő kutató
tevékenysége megérdemelt megbecsülését jelentené ren-
des taggá való megválasztása.

Zimmermann Ágoston t. t.

VITALIS ISTVÁN l. tagot a III. B) osztályba *rendes*
tagnak ajánljuk.

Vitalis István Akadémiánk egyik legszorgalmasabb
tagja, akit igen gyakran van alkalmunk az előadó asz-
talnál hallani. Különösen a magyarországi barnaszénte-
lek felkutatása terén szerzett hervadhatatlan érdemeket.
Az erre vonatkozó földtani kutatásainak eredményeit
Magyarország szénelőfordulásai és *Magyar szenek* című
monográfiákban foglalta össze. E monográfiák nem a ré-

gebbi számos kutatás eredményeit ismétlik, hanem a szerző saját vizsgálataiból leszűrt eredményeket állítják az olvasó elé. E művek minden geológus és bányász számára valódi forrásmunkák. Mindezek a földtani és bányászati kutatások egyben számos, értékes őslénytani eredményre is vezettek.

A szorgalmas és eredményes tudományos bűvárkodásban eltöltött hosszú élet megköveteli a méltó elismerést.

Mauritz Béla ig. és t. t.
Vendl Aladár r. t.

Schréter Zoltán l. t.
Tokody László l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Tisztelettel ajánljuk Akadémiánk III. osztályának B) alosztályába levelező tagnak **dr. br. ANDREÁNSZKY GÁBOR** egyetemi c. nyilv. rk. tanárt, az Országos Természettudományi Múzeum növénytárának igazgatóját, azelőtt a Tudományegyetem növényföldrajzi tanszékének hosszú éveken át adjunktusát.

Andreánszky Gábor (szül. 1895, Alsópetényben) tudományos működése korábban főleg a Földközi-tengervidék növényföldrajzi kutatását öleli. Az ottani szárazsági és havasi fahatárok közti érdekes törvényszerűségek megállapításáról szól a *Baumwuchs und seine klimatischen Grenzen in Nordafrika* (Englers Botanische Jahrbücher) című tanulmánya. Északafrikai négy útjának további eredményeiről *Plantae in Africa boreali lectae* címen az Index Horti Bot. Univ. Budapest számol be.

A növények biológiai spektrumának fejlődéstörténete értelméről a Szent István Akadémia Értesítőjében tett közlést. A Növény és Élete II. kötetében írt „A növények elterjedése” c. szép fejezetében, továbbá a Földtani Értesítőben is figyelemreméltó elméletei vannak egyes nagylevelű kihalt növénytípusok kihalásának okairól.

Andreánszky Gábort azonkívül mint kitűnő előadót, az egyetemi hallgatóság szeretetteljes jóakaróját és támogatóját is érdemesnek tartjuk, hogy Akadémiánk tagjai sorába jusson.

Zimmermann Ágoston t. t. Tokody László l. t.
Jávorka Sándor r. t.

Alulírottak a III. osztály B) alosztályába *levelező* tagnak jelölt **Ábrahám AMBRUS ANDOR** jászóvári premontrai kanonok, egyetemi ny. r. tanár ajánlását fenn tartjuk.

Zimmermann Ágoston t. t. **Miskolezy Dezső** l. t.
Gelei József r. t. **Varga Lajos** l. t.
Dudich Endre r. t. **Soós Lajos** l. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a III. osztály B) alosztályába **dr. BEZNÁK ALADÁR**-t, a budapesti Pázmány-egyetemen az élettannak ny. r. tanárát, *levelező* tagul.

Beznák Aladár tanár a élettani tudományoknak kimagasló, az élen haladó hazai és angliai művelői oldalán szerezte előtanulmányait és itthon, mint kiváló egyéni ügyességű experimentator is legmodernebb színvonalú iskolát nevelt.

Magyar és főként angol szaklapokban közölt számos, eredeti megállapításai közül elismert jelentőségűek pl. a belső elválasztású (vegyi szervezői) mirigyekre, — az acetylcholin hatásaira vonatkozó kutatási eredményei. A mellékvese, pajzsmirigy, — agyfüggelék, — mellékpajzsmirigyek képezték búvárlatainak tárgyát. Utóbbiak kiirtására pl. a vörös vértetek sülyledési sebességének a fokozódását deríthette ki. Valamint azt is, hogy ekkor az izomingerlékenységet egyre továbbmenően az növeli, hogy a vér amúgy is alacsonnyá vált, Ca-tartalmát az izomösszehúzódáskor a kreatinfoszforsav széteséséből felszabaduló szervetlen foszfát továbbmenően csökkenti.

Az 1938—41-ben írt kétkötetes, 960 oldalnyi: *Orvosi élettan* tankönyve hazai orvosi szakirodalmunknak ékes büszkesége.

Illyés Géza r. t. **Balogh Ernő** l. t.
Herczog Ferenc r. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk **dr. ENTZ BÉLÁT**, a pécsi Erzsébet Tudományegyetemen a kórbonatan ny. r. tanárát a III. osztály B) alosztályába *levelező* tagul.

Entz Béla tanár, négy évtizedes tudományos munkásságra tekinthet vissza. Paltauf tanár bécsi intézetében végzett tanulmányai alapján írta az első alapvető és maradandó értékű értekezését, a veleszületett vérbajnak kóroktani — kórszövettani vonatkozásairól. A továbbiak

sorából különösen kiemelkednek eredetiségükkel is: a máj-métely (fasciola hepatica) okozta cirrhosis biliaris első, egyetlen emberi esetéről, — a csecsemőkori béldagatokról szólóak stb.

Az általános kórbonctan fontos fejezeteit felölelő, — második kiadásban is megjelent *Kórboncolási technika* c. (Johan Bélával írt) tankönyveivel, kórszövettani — gyakorlati kompendiumával, mint hézagpótló művekkel gyarapította a hazai orvosi szakirodalmat.

Illyés Géza r. t.

Balogh Ernő l. t.

Herczog Ferenc r. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a III. osztály B. alosztályába **dr. FRIGYESI JÓZSEFET** a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem ny. r. tanárát, az I. sz. szülészeti és nőgyógyászati klinika igazgatóját *levelező* tagul. Nevezett több szakegyesület elnöke volt s a francia nőorvostársaságnak tiszteleti tagja. A Pázmány-egyetem e. i. Rector Magnificusa. Sok, külföldön is megjelent és külföldi tudományos társaságokban is előadott dolgozat szerzője. Ezek közül különösen kiemelkednek azok a kísérleti tanulmányokon alapuló munkái, illetve az érzéstelenítésről szóló könyve, melyben a nagy nőgyógyászati hasüri műtétokről végzendő eljárásait írja le. Ezen módszerének tanulmányozására úgyszólván valamennyi német egyetem orvosai és asszisztensei ki voltak küldve néhány hétre a vezetése alatt álló klinikára s így ezeket ma már általánosan elfogadták. Száznál jóval több munkája közül a külföldi irodalom is általánosan elfogadta a terhesség túlhordásával és az ezzel kapcsolatos tennivalókról szóló megismerését, valamint az adnex tumorok megnyitás nélküli gyökeres műtetre való előkészítésével foglalkozó munkáját.

Külföldön is ismert s nagyrabecsült hírnevének köszönhető, hogy a londoni orvosi továbbképző tanfolyam meghívására előadásokat tartott Londonban s ott több intézetben műtéteket is végzett. Angol professzorokból és főorvosokból alakult Visiting-Society háromnapos együttes látogatást tett klinikáján és tanulmányozta műtéti eljárásait. Ezekkel hazánkban is nagy szolgálatot tett.

Illyés Géza r. t.

Balogh Ernő l. t.

Herczog Ferenc r. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk **dr. HAYNAL IMRÉT**, a kolozsvári tudományegyetemen a belgyógyászat ny. r. tanárát, a belklinika igazgatóját, a kolozsvári orvostudományi kar e. i. dékánját a III. osztály B) alosztályába *levelező* tagul.

Haynal Imre sokáig dolgozott Korányi Sándor klinikáján, majd Rockefeller-ösztöndíjjal Sir Thomas Lewis londoni kutatóintézetében. Tudományos munkássága a belgyógyászat több ágát öleli fel. A keringési rendszer patológiájának terén insulin-dolgozatai fényt vetnek a diabeteses kóma insulinkezelése alatt létrejött halál bizonyos eseteire, s ennek ismeretében elkerülésüket is lehetővé teszi. A tüdőnek és májnak a szívtelődésben való szerepével kísérletileg eredményesen foglalkozott. A hajszálérbeidegzés és kísér tonus terén Sir Thomas Lewiszel együtt végzett vizsgálatai jelentősek, mert azon megállapításhoz vezettek, hogy a histamin-reflexpirt kiváltó axonreflex effekter végződése nem a hajszálerekben foglalnak helyet. A fertőző betegségek terén a dysenterianak serumschock révén való gyógyíthatóságát ismertette.

Haynal Imre mint a kolozsvári tudományegyetem e. i. dékánja hazánk őszi válságos idejében az egyetemi tanács néhány tagjával együtt az egyetem székhelyén maradt, ezáltal a kolozsvári egyetemnek mindkét félén át való működését lehetővé tette, a kolozsvári magyar egyetem létének minden körülmények közt való biztosítását lényegesen elősegítette.

Illyés Géza r. t.

Balogh Ernő l. t.

Alulírottak a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának B) alosztályába *levelező* tagnak ajánljuk **dr. LÓCZY LAJOS** közgazdasági egyetemi ny. r. tanárt, a M. Kir. Földtani Intézet igazgatóját.

Lóczy Lajos 1891 június 5-én Budapesten született. Középiskolai tanulmányait a budapesti piarista gimnáziumban végezve, az 1909—1914. évek között a zürichi műegyetem, illetőleg tudományegyetem természettudományi karán tanult, ahol 1914 május havában a geológiából és melléktárgyaiból kitüntetéssel doktorált. Az 1916—1923. évek között a Kir. M. Pázmány Péter Tudományegyetem földtani tanszékén tanársegéd volt, ahol 1919-ben a tektonikai geológia magántanárává képesítették. 1923-ban a *gróf Telki Páltól* szervezett *közgazdasági*

egyetemen a gazdaság-geológiai tanszék ny. r. tanárává nevezték ki, amely állásában máig működik. Az 1920–1930. évek között számos nagy expedícióban vett részt; beutazta Kelet-India szigetvilágát, hosszabb időt töltött Dél- és Észak-Amerikában, amely utazásain főképp petróleum-geológiai kutatásokkal foglalkozott. A „Royal Dutch-Shell” nagy vállalat számára mélyfúrásokkal számos kőolajmezőt tárt fel.

Az 1931. évben Böckh Hugó halála után a M. Kir. Földtani Intézet igazgatói állásába lépett, s világszerte szerzett tapasztalatait hazánk ásványkincsének felkutatására gyümölcsöztette.

Tizenöt éves igazgatói működése alatt a Földtani Intézetet Közép-Európa egyik legnagyobb geológiai központjává fejlesztette, ahol a geológus és talajkutató szakférfiak egész sora dolgozik hazánk közgazdaságának fejlesztésén. Ezóta az intézet tudományos kiadványai egész könyvtárt alkotnak. Lóczy Lajos számos jeles tudóst nevelt a Földtani Intézetben, többek között az ő tanítványa gróf Teleki Géza jelenlegi kultuszminiszter is.

Lóczy Lajos tudományos munkássága nagyarányú. Harmincéves bűvárkodása alatt csaknem 100 értekezése jelent meg. Nagyobb munkái közül felsoroljuk a következőket: *A Villányi és Báni hegység geológiai viszonyai* (1915), *A Villányi Callovieni ammonitesek monografiája* (1919), *a Balatonfelvidék hegyszerkezete* (1916), *Geológiai kutatásaim Nyugat-Szerbiában* (1921), *Kutatásaim Kelet-Clebesben* (holland nyelven 1933). A XVI. nemzetközi geológiai kongresszuson 1933-ban Washingtonban hazánkat képviselte, s kiadványai között 2 angol nyelvű értekezéssel szerepel.

Mindezek alapján tisztelettel javasoljuk, hogy Lóczy Lajost levelező taggá választani méltóztassék.

Papp Károly l. t.

Vendl Aladár r. t.

Szentpétery Zsigmond l. t.

Mauritz Béla ig. és t. t.

Schréter Zoltán l. t.

Alulírottak dr. MOESZ GUSZTÁV botanikus, nyug. m. n. múzeumi igazgató mult évi levelező taggá ajánlását a III. osztály B) alosztályába fenntartjuk.

Tokody László l. t.

Zimmermann Ágoston t. t.

Soós Lajos l. t.

Mauritz Béla ig. és t. t.

Jávorka Sándor r. t.

Dudich Endre r. t.

PAPP SIMON egyetemi nyilv. r. tanárt a III. B) osztályba levelező tagnak ajánljuk.

Ajánlottunk 59 éves; 1909-től 1920-ig mint tanársegéd, majd mint geológus, bányatanácsos a magyar állam szolgálatában állott; a hazai olajkutatásban Böckh Hugónak volt a belső munkatársa. 1920—1933 között külföldi olajkutató vállalatok főgeológusa gyanánt Jugoszláviában, Romániában, Albániában, Törökországban, Ausztráliában, Uj-Guineában, Kanadában, az Északamerikai Egyesült Államokban, Angliában és Németországban végzett olaj- és gázkutatásokat.

1933 óta idehaza az European Gas et Electric Company és a Magyar Amerikai Olajipari Rt. főgeológusa, majd ügyvezető igazgatója és alelnöke. Földtani tudományos kutatásai a zalamegyei olajmezők és az északerdélyi gázmezők feltárására vezettek. Ezek az eredmények hazánk közgazdasági szempontjából rendkívüli jelentőségek, hiszen hazánk ma már olajkiviteli felesleggel rendelkezik. Ajánlottunk 1941 óta a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke és 1944 óta a József Nádor Egyetem nyilv. r. tanára, ahol az újonnan szervezett olajkutatási és olajbányászati tanszéket tölti be.

Tudományos földtani munkássága túlnyomórészt az olajkutatással foglalkozik; számos erre vonatkozó értekezése és tanulmánya főként a tárgykörben mozog. Papp Simon az olaj- és földgázkutatás terén külföldön általánosan elismert szaktekintély.

Mauritz Béla ig. és t. t.

Vendl Aladár r. t.

Alulírottak a III. osztály B) osztályába múlt évben levelező tagul jelölt **dr. SURÁNYI JÁNOS** egyet. ny. r. tanár a növénytermesztés tudományos művelőjének ajánlását fenntartjuk.

Doby Géza l. t.

Jávorka Sándor r. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk **dr. RUSZNYÁK ISTVÁNT**, a szegedi tudományegyetem ny. r. tanárát, a szegedi belgyógyászati klinika igazgatóját a III. osztály B) osztályába levelező tagságra.

Rusznayák István, ki a Korányi Sándor vezetése alatt álló belklinikának volt hosszú időn át adjunktusa, már ottani idejében, de különösen később szegedi intézetében

nagy és kiváló tudományos működést fejtett ki s élénk részt vesz abban a tudományos életben, melyet ott Szent-Györgyi Albert honosított meg. Kiterjedt vizsgálatokat végzett a szervezet histamin reakciójával, melyek végül is tisztázták a traumás schock mechanizmusát és lehetővé tették a műtéti schock megelőzését. Ide tartoznak azok a vizsgálatok is, melyek a histamin szerepére vonatkoznak a heteroprotein hatásban. Vitaminvizsgálatokban Szent-Györgyivel együtt sikerült a citrint (P-vitamin) felfedezni és Benkővel együtt a flazenok vitaminjellegét bebizonyítani. Vizsgálatokat végzett a plasma fehérjék fizikokémiai tulajdonságaival, melyek végül az oedema és az albuminuria keletkezésének tisztázásához vezettek. Meg kell még említenünk vizsgálatait a vérnyomásmérés kritikájával és a magas vérnyomás kezelésével, valamint mikrokémiai eljárásait a chlor, a natrium, a húgysav és a plasma fehérjék meghatározásán a vérben.

Balogh Ernő l. t.

Herezog Ferenc r. t.
Illyés Géza r. t.

Tisztelettel javasolom **dr. VADÁSZ ELEMÉR** levelező tagul való megválasztását.

Vadász Elemér született 1885-ben és a budapesti tudományegyetemen végzett tanulmányai után 1907-ben bölcsészettudományi doktorátust tett. Ugyanezen időtől kezdve, mint Koch Antal egyik legkiválóbb tanítványa, a budapesti egyetem föld- és őslénytani intézetében, mint gyakornok, tanársegéd és adjunktus működött 1919-ig, amikor a budapesti egyetem őslénytani tanszékére, nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. A politikai fordulat következtében, ettől az állásától megfosztották, azóta általános elismerést aratva, működik a gyakorlati földtan terén és a magyar kőszén- és bauxitkutatások körül igen nagyjelentőségű hasznót hajtott közgazdaságunknak. E mellett, minden politikai és társadalmi mozgalomtól távoltartva magát, úgy mint azelőtt is, szigorúan kizárólag a tudományos kutatásnak élt. Sorra jelentek meg hazai és külföldi szakfolyóiratokban dolgozatai és önálló nagyobb munkái, melyekkel a tudományos világ általános elismerését vívta ki. Ma ő a magyar földtan első reprezentánsainak egyike, ezért levelező tagul ajánlani nekem, aki a tudományos életben tett első lépései óta munkatársa voltam, erkölcsi kötelességem.

Prinz Gyula l. t.

Jávorka Sándor r. t.

Az 1945-ben ajánlott belső tagok névsora:

	Oldal
Alföldi András	22
báró Andreánszky Gábor	35
Ábrahám Ambrus	36
Banner János	24
Bartók Béla	9
Bartók György	18
Bay Zoltán	30
Beke Ödön	4
Beznák Aladár	36
Bolgár Elek	17
Cotel Ernő	31
Deér József	24
Ember Győző	24
Entz Béla	36
Frigyesi József	37
Fuchs (Fokos) Dávid	5
Galamb Sándor	11
Genthon István	25
Györke József	6
Haynal Imre	38
Hevesi György	29
Holub József	18
Horváth Barna	19
Illyés Gyula	12
Issekutz Béla	33
Kerékjártó Béla	30
Kodály Zoltán	10
Kotsis Iván	21
Kumorovitz Bernát	26
Laziczius Gyula	1
Lóczy Lajos	38
Marót Károly	7
Moesz Gusztáv	39
Moravesik Gyula	3
Náray-Szabó István	31

	Oldal
Ortntay Gyula	26
Papp Simon	40
Pattantyus Á. Géza	31
Plank Jenő	32
Polner Ödön	17
Prinz Gyula	33
Révész Imre	25
Rusznayák István	40
Schay Géza	32
Schulek Elemér	30
Soós Lajos	34
Supka Géza	27
Surányi János	40
Szemere Samu	21
Széki Tibor	30
Szőkefalvi Nagy Béla	33
Theiss Ede	22
Turóczi-Trostler József	13
Vadász Elemér	41
Varga István	22
Vámbéry Ruzstem	18
Vendl Aladár	29
Visky Károly	28
Vitális István	34
Wellmann Imre	29
Zilahi Lajos	15
Zolnai Gyula	1
Zsirai Miklós	3

B110034

Alulírottak a II. osztály B. alosztályában betöltésre váró levelezőtagsági helyek egyikére ajánljuk **Balla Antal** történetírót és publicistát.

Balla Antalt már két ízben ajánlották a II. osztály tagjai. Minden ajánlás kiemelte Balla nemzetgazdasági s történetírói működésének tudományos értékét, továbbá azt a sokoldalúságot, mely az ő publicisztikai munkásságát jellemzi. *A liberalizmus történetéről, az utolsó száz év történetéről, a legújabbkor világtörténetéről és gazdaságtörténetéről, végül a II. Rákóczi Ferencről és az Egyesült Államok történetéről* írott nagyobb művei több kiadásban forognak közkézen. Ismertté tették Balla nevét kitűnő fordításai is, melyekkel fontos külföldi műveket tett hozzáférhetőkké a magyar olvasóközönség számára. Publicisztikai cikkei és tanulmányai, melyek a napilapokban és a folyóiratokban láttak napvilágot, bekapcsolódnak ugyan itt-ott a napipolitikába is, de alkalmasul szolgáltak neki tudományos történetpolitikai tanulságok levonására is. Megválasztatásával osztályunk egy érdemekben gazdag tudományos életet tüntetne ki.

Lukinich Imre r. tag
Szekfű Gyula r. tag
Nagy Miklós l. tag

Alulírottak **dr. Szászy Istvánt**, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen a magyar magánjog nyilvános rendes tanárát tisztelettel ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya A alosztályában megüresedett egyik *levelező* tagsági helyre.

Jogi tanulmányait a budapesti Kir. M. Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte, majd több éven át külföldön: Párizsban, Berlinben, Hágában és Londonban tanult tovább. Párizsban megszerezte az École Libre des sciences Politiques oklevelét. Hazatérve letette a diplomáciai felvételi és a külügyi fogalmazói vizsgát és két éven át a külügyminisztériumban teljesített szolgálatot. A bírói és ügyvédi vizsga letétele után törvényszéki bírónak nevezték ki és az igazságügyminisztérium nemzetközi jogi osztályába rendelték be, ahol tíz éven át működött. Minisztériumi szolgálata során miniszteri osztálytanácsos, majd kir. ítélőtáblai bírónak lett. Közben megkezdte jogtanári működését: 1931-ben a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karán „A magánjog nemzetközi vonatkozásai” tárgykörből magántanárrá habilitáltak és ugyanitt 1940 nyarán egyetemi ny. rk. tanári címet kapott. Külföldön is tartott előadásokat.

Tanulmányai és hivatásos munkássága egyaránt a nemzetközi jog és az összehasonlító jog tudományos művelésére készítette. Irodalmi munkássága rendkívül kiterjedt; egyik legszorgalmasabb és legtermékenyebb szakírónk. Alapvető nagy monográfiák egész sorával gazdagította irodalmunkat, amelyeknek jellemző vonása a nagy kultúrnemzetek tudományos irodalmának lelkiismeretes feldolgozása mellett az önálló, elmélyedő és sok kérdésben úttörő bűvárlat.

Első művei a nemzetközi közjog tárgykörébe vágnak. Első e tárgyú könyve *Az államok közötti utódlás elmélete* c. 719 lapra terjedő nagy monográfiája (1928), amely ennek a nehéz és bonyodalmas problémakörnek minden részletét megvilágítja és a párizskörnyéki békék korszakában nélkülözhetetlen forrásmű lett. Hasonlóan a nemzetközi közjog körébe vágnak értékes kisebb tanulmányai: *A területenkivüliség a magyar jogban* (1930. 43 lap) és *Az országgyűlés szerepe a nemzetközi szerződések kötésénél a magyar közjog szerint* (1932. 80 lap). Már első nagy művében feltűnik hivatottsága a nemzetközi magánjog nehéz problémáinak mélyreható elemzésére. További irodalmi munkásságának gerincét csakugyan idevágó munkái alkotják. Első e tárgyú önálló műve *A szerződő felek jogszabályválasztó joga a nemzetközi kötelmi jogban* (1929. 397 lap), amelyet kiegészítenek *Az alkalmazandó jog meghatározása a nemzetközi vételi szerződéseknel* (1930. 62 lap) és *A minősítő jogszabályok összeütközései a nemzetközi magánjogban* (1932. 24 lap); mindezek a nemzetközi magánjog rendszerének legfinomabb kiágazásaira terjesztik ki bűvárlatát. Sokoldalúságát e téren mutatják *Kiadatási jog* (1933. 218 lap) és *Clearing- és fizetési egyezmények a nemzetközi fizetési forgalomban* (1936. 288 lap) című monografikus feldolgozásai, az előbbi a nemzetközi büntető, az utóbbi a nemzetközi váltójog köréből.

Nemzetközi magánjogi részlettanulmányait három nagy összefoglaló műve teszi teljessé. Az egyik *Nemzetközi magánjog* címmel, mint a M. Tud. Akadémia jogtudományi bizottságának kiadványa jelent meg 531 lap terjedelemben: ez a munka a nemzetközi magánjog teljes rendszerének elméleti alapvetését nyújtja. Ezt követte *Magyar nemzetközi magánjog* címmel a Szladits szerkesztette hatkötetes magyar magánjog első kötetében 122 lapon a tételes magyar magánjog nemzetközi vonatkozásainak kitűnő összefoglalása. Betetőzi mindezeket a *Droit international privé comparé* (Paris, 1940) című 592 lapra terjedő kötet, melyhez Lambert Eduard, a lyoni összehasonlító jogi intézet nagynevű igazgatója írt előszót. A nemzetközi magánjog ugyanis nem egységes világjog, minden egyes nemzeti jogrendszernek megvan a maga sajátlagos

nemzetközi magánjoga. A különböző nemzetközi magánjogi rendszerek összehasonlítása és mintegy csúcsrendszerbe foglalása valósággal úttörő munka, annál is inkább, mert felöleli az egyiptomi és muzulmán jogrendszerek eddig még alig feldolgozott nemzetközi vonatkozásait. Ez a mű külföldön is feltűnést keltett.

A nemzetközi magánjog csak egyik ágazata az ú. n. kollíziós normarendszereknek. Csak természetes, hogy Szászy István figyelme kiterjedt az interterritoriális, vagyis a belső jogterületközi jogra, melyet nemzetközi magánjogában tárgyal és az ú. n. intertemporális, időközi, helyesebben átmeneti jogra, amely a régi és az új jogszabályok összeütközéseit rendezi. Az utóbbit elméletileg *Les conflits de loi dans le temps* (Paris, 1935. 107 lap) című monográfiájában dolgozta fel, amely a hágai nemzetközi akadémián tartott előadásainak rendszerbe foglalása, míg a magyar tételes időközi jogot ugyancsak a Szladits szerkesztette magyar magánjog első kötetében tömör összefoglalásban tárgyalja (25 lap).

Legutóbb nyomtatásban megjelent *A kötelmi jog általános tanai* címmel egyetemi előadásainak maga szerkesztette jegyzete (325 l.), amely érdekes kísérlet a tételes magánjognak a főbb idegen jogrendszerekkel szembehelyezett összehasonlító tárgyalására és sokat ígérő kilátást nyújt a szerzőnek ily tárgyú további irodalmi működésére.

Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy Szászy Istvánnak hazai és külföldi (angol, francia, német és olasz) jogi folyóiratokban nagyszámú kisebb tanulmánya jelent meg, amelyeknek felsorolása meghaladná ezen ajánlás kereteit, amelyek azonban mind értékes adalékokat nyújtanak szerzőjük tudományos munkásságához.

Széleslátókörű tudományos egyénisége és már eddig felhalmozott hatalmas irodalmi teljesítménye méltán érdemessé tesz az akadémiai tagsággal való kitüntetésre.

Kuncz Ödön l. t.
Buza László l. t.
Marton Géza l. t.
Gajzágó László l. t.

Finkey Ferenc t. t.
Kolosváry Bálint r. t.
Moór Gyula r. t.
Szladits Károly r. t.

Alulírottak a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályába tiszteleti tagul ajánljuk **Szent-Györgyi Albert** egyetemi ny. r. tanárt, a biokémia jeles művelőjét.

Szent-Györgyi tudományos munkássága nem szorul méltatásra, minthogy Nobel-díjas lévén, tudományos érdemei közismertek.

Budapest, 1945. május 10-én.

Dr. Gróh Gyula r. tag
Dr. Széki Tibor l. t.
Dr. Buzágh Aladár l. t.
Dr. Erdey-Grúz Tibor l. t.

